

Pohľady

Z OBSAHU:

NINA POLÁKOVÁ
ROMAN LAZIK
SLOVENSKÉ
PAS DE DEUX
NA DOSKÁCH
VIEDENSKEJ
ŠTÁTNEJ OPERY

RADOŠINSKÉ
NAIVNÉ DIVADLO
ŠTASTNÉ KONCE

ZDENKA
BECKEROVÁ
KLUBOVÝ VEČER

DUŠAN
JURKOVIČ
145. VÝROČIE
NARODENIA

VIANOČNÉ
ZVYKY NA
SLOVENSKU

NEZNÁMA
SAUDSKÁ
ARÁBIA
CESTOPIS

ALBERTINA
NAJVÄČŠIA
GRAFICKÁ ZBIERKA
NA SVETE

10.VÝROČIE
ZALOŽENIA
SOVY

DANUBE
CHALLENGE
TENNIS CUP
3. ROČNÍK

Začiatkom septembra nás ako blesk z jasného neba zasiahla šokujúca správa o tragickom odchode Jožky a Milana Solárovcov, ktorí boli dlhoročnými členmi nášho spolku. Mnohí sa s touto smutnou správou dodnes nevieme vyrovať, o čom svedčí aj týchto pár osobných vyznaní...

Jožka a jej obľúbená červená...

Jožka, presne pred 13 rokmi sa začali prelínať naše cesty. Ešte aj dnes Ťa mám pred sebou – žiarivú, usmiatu, veselú, plnú energie a života. Stala si sa mi blízkou dušou – vnímavou a citlivou, vždy s dobrým slovom, radou a povzbudením. Rada si spomínam na veselé spevy a tance, ktoré nás tiež spájali. Pamätáš sa, ako som Ti raz do telefónu hrala a spievala pieseň Anjelič môj, kde lietaš, že pri mne blízko nestojíš? Týmito riadkami si Ťa objímam a spievam Ti všetky piesne, ktoré si odo mňa tak rada počúvala, predovšetkým tie cigánske čardáše! Milý Milan, v mojich spomienkach ostávate s Jožkou ako pár. Spoločenský, príjemný a veselý. Tak Vás vnímam stále, napriek všetkému, čo sa stalo. Milan, chcem, aby si vedel, že Ťa nesúdime. Odpustenie, na ktoré čakáš, Ti bolo už od mnohých dopriate. Pretože odpustenie nie je emócia, ale rozhodnutie. Pretože odpustenie je najvyššia a najťažšia zo všetkých morálnych lekcií. Pretože mylíť sa je ľudské, a odpúšťať je božské. Pretože odpustenie je konečná podoba lásky.

Zitka B.

... je smutné stratiť priateľa, smutnejšie je stratiť naraz dvoch a najsmutnejšie, keď odišli od nás tak náhle a nečakane.

Jožka a Milan zostávajú v mojom srdci navždy živí! Verím, že tam za hranicou života a smrti nanovo zažívajú ten zážrak, keď sa ich duše objímu a jedna v druhej sa stratí, aby sa znova našli a navzájom obdarili šťastím – nie tohto sveta – ale ich vlastného...

Jozef M.

Jožka, pre mňa zostaneš v spomienke ako nevysychajúci prameň veselosti, dobrej nálady a energie. Svoj optimizmus si rozdávala priehrštim, tvoja pozitívna energia bola vždy veľmi nákazlivá a ja som v tvojej prítomnosti musela myslieť a konať inak, podľa hesla: to nie je problém, to sa ľahko vyrieši, svet je gombička.

Spomínam si na chvíle vo viedenskom Stefansdome, kde sme sa stretli na koncerte slovenského chóru z Bratislavy a po vystúpení hľadali priestory na malé občerstvenie pre slovenských spevákov. Pamätáš, koľko sme sa nasmiali, keď ťa páter zo Stefansdomu nazval čarovnou červenou slovenskou ružou?

Červená bola tvoja obľúbená farba. Červená ako symbol vitality, aktivity, životnej energie.

Červené boli aj tvoje plesové šaty! Koľkokrát si sa v nich na plese krútila v strhujúcom tanečnom rytme a rozvírila prach na parkete,

koľkokrát si svojimi veselými hláškami rozvírila vzduch na schôdzach v spolku, koľkokrát si rozvírila a zahнала pesimistické myšlienky priateľským poklepnutím po pleci: To bude dobré, neboj sa! Áno, všetko bude dobré, Jožka, ale budeš mi chýbať...

Elena M.

... či na schôdzi nášho spolku, alebo na podujatiach, ktoré sme organizovali, bola to Jožka, ktorá bola vždy pozitívne naladená. Nič nebol problém, vždy našla spontánne riešenia a návrhy. Bola to ona, ktorá sa nenechala dlho ponúkať do tanca. Keď hrala muzika, tak neposedela a vždy našla miesto medzi stoličkami na malý tanec. Bola to ona, ktorá prispela každému nášmu plesu svojou náladou a nikdy sme nešli skôr ako o štvrtej ráno domov...

Vlado M.

Milá Jožka, chýba nám Tvoj zvonivý smiech, radosť a energia, ktorú si vždy so sebou doniesla, keď si prišla do spolku. Večná škoda, že si už spolu nezatancujeme, ale tá Tvoja pozitívna energia a spontánnosť, tá tu je stále, a tak nám aj v mysli zostaneš.

Ingrid F.

Jožku som po prvý raz videla na plese viedenských Slovákov v nadýchaných sýtočervených šatách, s vlnitými blond vlasmi s červenkastým nádychom a širokým úsmevom, už ani neviem, v ktorom roku. Po čase sme sa stretávali na tanečnom kurze v našom spolku, kde sme sa po pracovnom dni totálne odreagovali. Jožka okolo seba vždy rozsievala dobrú náladu. Volala ma zlatovláska. Keď sme sa pozdravili na našom tradičnom plese v Belle Etage hotela Radisson Blu v januári tohto roka, všimli sme si, že máme rovnaké šaty. Zasmiali sme sa a Jožka ma vytiahla na parket tancovať, nech každý vidí, že vyzeralme ako sestry. Jej úsmev z toho večera si beriem so sebou ako spomienku a pokúšam sa premeniť smútok na radosť z toho, že mi ju Pán Boh poslal do cesty...

Jana G.

Milá Jožka, stále čakám, že sa rozletia dvere, do spolku vpláva tvoja zlatistá hriva a ozve sa to tvoje typické: „Ahojček, mojka, potrebuješ s niečím pomôcť?“ Tvoja energia a radosť bola nákazlivá a všetkým nám bude veľmi chýbať.

S kým si teraz na Faschingu zatancujem bláznivé sólo???

Ingrid Ž.

Jožka, Mojka – aj tak sme sa niekedy oslovovali...

Čo sa to stalo... veď ešte pred pár dňami si ma bola pozrieť na bicykli v záhrade, kde sme veselo a družne debatovali o kadečom a spletali všakovaké plány... a zrazu ostalo prázdno, v duši, na srdci, ale aj v spolku. Mne a nám všetkým bude veľmi chýbať, bola si aktívna, plná neutíchajúcej energie na všetkých našich podujatiach, na schôdzach výboru a pri návštevách divadelných predstavení v Nitre a v Bratislave. Na poslednej besede bolo niečo iné ako zvyčajne, niekto tam chýbal. Na tvojom permanentnom sedadle v uličke divadla Freie Bühne už bude sedieť niekto iný, ale napriek tomu ťa akosi stále cítim medzi nami, veď si bola vždy na každej akcii, a v našich spomienkach ostaneš navždy.

Edith V.

Milá redakcia,

v prvom rade vám veľmi ďakujem v mene mojich rodičov Jožky a Milana Solárovcov, ktorí – keď som ako dieťa potrebovala nový domov, ochranu a lásku – ponúkli mi toto všetko a ja som im za to veľmi povďačná. Do Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku chodievali obaja často a strávili s vami veľa pekných chvíľ. Chcela by som sa vám všetkým poďakovať, že ste nám boli oporou v tejto tragicknej udalosti...

Marta a Michael S.

Fotografie: Archív redakcie

Obsah

- 4 NINA POLÁKOVÁ A ROMAN LAZIK | SLOVENSKÉ PAS DE DEUX –
NA DOSKÁCH VIEDENSKEJ ŠTÁTNEJ OPERY | *Ingrid Žalneva*
- 7 RADOŠINSKÉ NAIVNÉ DIVADLO | *Ingrid Fux*
- 8 EXOTICKÉ CIELE KNIŽIEK ZDENKY BECKEROVEJ | *Edith Veith*
- 10 VIANOČNÉ ZVYKY NA SLOVENSKU | *PhDr. Alojz Kontrik*
- 12 145. VÝROČIE NARODENIA DUŠANA JURKOVIČA
SLOVENSKÉHO ARCHITEKTA, UMELECA A ETNOGRAFA | *Martina Víglašská*
- 14 NIKOLA PAULA ŠIMKOVIČOVÁ | Básne
- 16 NÁRODNOSTNÉ MENŠINY
V POVEDOMÍ POLITICKÝCH STRÁN | *Vlado Mlynár*
- 18 NEZNÁMA SAUDSKÁ ARÁBIA | *Martina Víglašská*
- 20 DIE SCHÖNE, KALTE FREIHEIT | EINE ENTDECKUNGSREISE
DURCH DIE LITERATUR DES NACHBARLANDES | *Daniela Humajová*
- 22 Z HISTÓRIE VIEDNE | SVETOZNÁME ZBIERKY ALBERTINY
MAJÚ KORENE V BRATISLAVE | *Jana Gregor-Rogler*
- 25 SPOLOČNÉ PUTOVANIE DO MARIAZELLU | *Ingrid Žalneva*
- 26 SOVA MÁ 10 ROKOV! | DETSKÁ STRÁNKA | *Ingrid Žalneva*
- 27 DIVADLO PIKI | DETSKÁ STRÁNKA | *Divadlo PIKI*
- 28 DANUBE CHALLENGE TENNIS CUP 3. ROČNÍK | *Gabriela Mrugová*
- 29 TENISOVÁ LEGENDA VO VIEDNI |
ROZHOVOR S MILOSLAVOM MEČÍŘOM | *Vlado Mlynár*
- 30 OZNAMY
- 31 KALENDÁR 2014 | HRADY V RAKÚSKU A NA SLOVENSKU
V TVORBE MICHALA A DANIELY HELIENEKOVCOV

Milí čitatelia Pohľadov!

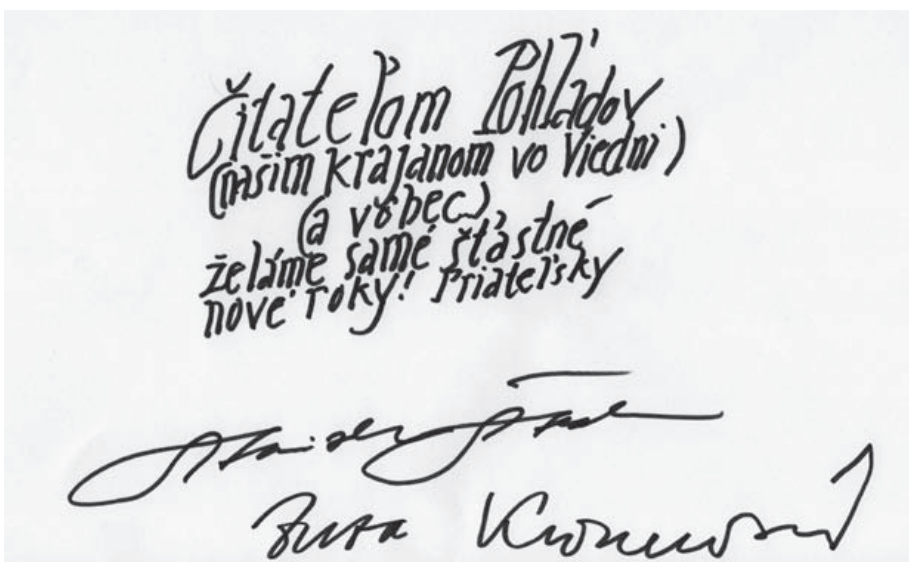
Onedlho tu zase máme koniec roka, keď opäť budeme rozmýšľať nad tým, čo sa nám v uplynulom roku podarilo a čo sme nestihli. V dnešnej uponáhľanej dobe sa voľný čas čoraz viac stáva

„nedostatkovým tovarom“. Človek by si mal preto vážiť, ak mu niekto druhý venuje časť tohto svojho vzácneho pokladu. Na to som myslela aj počas nedávneho generálneho zhromaždenia – na to, aké je to super, že sa ešte stále nájde hŕstka nadšencov, ktorí zo svojich voľných chvíľ dokážu časť oddeliť aj pre prácu v našom spolku.

26. novembra sme hodnotili spolkovú činnosť za uplynulé dva roky. Počas tohto obdobia sa uskutočnil celý rad klubových večerov – napr. to boli besedy so známymi herečkami (E. Vášáryová, E. Krížiková, S. Valentová, A. Šišková) alebo spisovateľmi (K. Peteraj, J. Šebo, B. Filan, Z. Beckerová), divadelné predstavenia (Štúdio L+S, DJGT Zvolen, Ateliér Babylon, RND), prednášky (Komunikácia bez slov, Štýlové poradenstvo, Pozitívne myslenie, Feng šuej), prechádzky po historickej Viedni, púť do Mariazellu, ples, koncerty, fašiangové zábavy, adventné posedenia, tanečný kurz aj tanečný aerobik, tenisový turnaj, ako aj početné podujatia pre deti v rámci školského spolku SOVA. Každý rok sme vydali tri čísla Pohľadov – poďakovanie patrí všetkým, ktorí sa na ich tvorbe podieľali.

Vďaka podpore Úradu rakúskeho spolkového kancelára sa aj v nasledujúcom roku budeme snažiť pripraviť pre všetkých členov a priateľov RSKS zaujímavé programy. Veľmi sa budeme tešiť, ak si aj vy oddelíte kus vášho vzácneho času na návštevu niektorého z nich alebo ak svoje voľné chvíle venujete prečítaniu či aspoň prelistovaniu našich Pohľadov.

Želám vám príjemné sviatky a v novom roku vám prajem, aby ste mali čo najmenej stresu a aby ste svoj voľný čas dokázali zmysluplne využiť.

Ingrid Žalneva

Slovenské pas de deux

Sedím v hľadisku viedenskej opery. Na scéne práve vrcholí baletné predstavenie Manon. Diváci takmer ani nedýchajú. Kedysi prelietavá, krásnemu motýľu podobná žena, ktorá sa kvôli veľkej láske vzdala svojich túžob po bohatstve, zomiera v náručí svojho milovaného des Grieuxa. Ešte posledný pohyb a nasledujú nekonečné klaňacky a standing ovations.

A ja okrem silného umeleckého zážitku v tej preplnenej sále Viedenskej štátnej opery zažívam aj pocit národnej hrdosti.

V oboch hlavných úlohách sa totiž publiku predstavili Nina Poláková a Roman Lazik, Slovenka a Slovák, ktorí na tunajších doskách dosiahli najvyššiu métu svetového baletu – obaja sú prvými sólistami Viedenského štátneho baletu.

NA DOSKÁCH
VIEDENSKEJ
ŠTÁTNEJ
OPERY

Fotografie: © Michael Pöhn

Slovenskí prví sólisti Viedenského štátneho baletu (Meisterwerke 20. Jahrhundert)

Nina Poláková

Operná diva sa prezentuje svojím hlasovým rozsahom, špičková krasokorčuľarka počtom štvoritých skokov.

Čo musí zvládať prvá dáma baletu?

Tridsaťdva fouettes – to sú otočky, ktoré robí podľa hudby jednu za druhou na jednej nohe bez toho, aby druhú nohu položila na zem... piruety dvojité, trojité ba i štvorité, musí skákať, ovládať rôzne náročné kroky a podobne. No v 21. storočí by mala byť táto technická stránka samozrejmosťou. Nesmieme zabúdať na to, že balet je umenie. Dokonalé technické zvládnutie jednotlivých prvkov by nemalo prevažovať nad umeleckou stránkou. V súčasnosti hlavne muži robia na pódiu rôzne triky, všetky tie skoky, prevrtky, flipy... pre mňa je smutné, keď diváci nad tým hikajú a obdivujú len „športový“ výkon. Podľa mňa by mal byť balet hlavne o tom, že divákovi v hľadisku naskočia zimomriavky.

Kultový film českej režisérky Marie Poledňákové Jak vytrhnout velrybě stoličku nám vsugeroval predstavu, že baletky pijú pivo a nesmú sa lyžovať... Ako je to s vami, musíte držať prísnu diétu?

Diéty u mňa nehrozia. Práve naopak, musím sa poriadne najesť, ak zjem menšiu večeru, na druhý deň hneď cítim, že mám menej sil. Takže sa neobmedzujem, dokonca milujem aj sladkosti, aj steaky, aj slaninu... Ak mám chuť na pivo, tak si ho dám, veď obsahuje veľa elektrolytov. No nečaká ma v šatni po

predstavení ako vo filme... (smiech). Na doplnenie stratených minerálov pijem nápoje určené pre športovcov a aminokyseliny na regeneráciu svalov. Avšak so športovaním je to naozaj horšie. Lyžovanie vyslovene zakázané nemáme, len si musíme dávať veľký pozor na všetko, čo by mohlo ohroziť naše zdravie. Môj priateľ je veľký fanúšik horskej cyklistiky, rada sa idem s ním bicyklovať, len si tiež musím pri tom dávať pozor.

Ako vyzerá váš denný režim a ako relaxujete?

Deň v divadle sa začína o desiatej hodine spoločným tréningom. Po 40-minútovej pauze na obed nasledujú ďalšie skúšky – do šiestej večer, no občas aj do ôsmej. To už potom nevládzete nič... Nestíham nakúpiť, nestíham navariť. Mám šťastie, že môj priateľ vynikajúco varí, tak urobí večeru alebo sa ideme spolu niekam najesť. Ak mám večer predstavenie, tak s tréningom končím o pol tretej, potom musím niečo výdatne zjesť, hlavne uhlíhydráty, a najmenej dve hodiny pred začiatkom predstavenia musím už byť v šatni, aby som sa pripravila a rozohrjala. Upraví mi vlasy, líčim sa... Voľný čas rada trávim s rodinou, na horách, milujem les. Doma u rodičov sa mrvím v záhrade, okopávam, vytrhávam burinu. V lete mávame obvykle dva mesiace prázdnin, kedy sú divadlá zatvorené, ale tento júl sme boli v Paríži, kde sme mali až 21 predstavení! Bolo to veľmi náročné, no zožali sme obrovský úspech. Veľmi sa mi páči aj more, také gýčové – piesok, palmy, ryby... ale len tak maximálne na desať dní, lebo potom tam už nemám čo robiť... (smiech).

Ako vnímate svojho partnera na javisku?

Medzi tanečnými partnermi je dôležitá absolútna dôvera. Obaja sa snažíme zharmozovať, spolupracovať, podporovať. Horšie je, ak si s nejakým partnerom nesadnete. Ja som zatiaľ mala šťastie, moji partneri sú dobrí a spoľahliví, keď robíme zdvíhačky, keď ma vyhodí do vzduchu alebo ja sa rozbehnem na nich, som si istá, že budú na svojom mieste a padnem im presne do rúk.

Stvárnujete radšej tragické, osudové ženy, alebo vám imponujú také tie viac temperamentné?

Milujem veľké, dramatické roly, tragické, ktoré umierajú pre lásku... Mám šťastie, že si môžem zatancovať hlavné postavy vo vrcholných dielach hudobného a tanečného umenia – Júliu, Tatiánu v Oneginovi či Manon. Vlní som prvýkrát tancovala svoju vysnívanú Júliu v Romeovi a Júlii, už len keď počujem tú hudbu, naskočia mi zimomriavky. Na javisku som sa do svojej úlohy tak vžila, že mi tiekli slzy po tvári... Dokonca som sa tak zapozerala na toho svojho Romea, že môj priateľ, ktorý sedel v hľadisku, vraj v duchu rozmýšľal, či to aj na neho tak hrá? (smiech). O to mi ide, aby mi diváci uverili a prežili ten príbeh so mnou, lebo divák môže po predstavení povedať: „Ó, pekné, milé...“, ale môže aj vzdychať, priam nedýchať alebo aj plakať... Mám rada postavy, ktoré sa vyvíjajú, trebárs od nevinného dievčata cez zamilovanú ženu skúšanú životom... Presne tak, ako to býva aj v skutočnosti. Ženu, ktorá prežíva sklamanie, odpustenie alebo

i smrť. To sú najlepšie roly. Možno by som si ešte rada zatancovala Dámu s kaméliami, ale zatiaľ ju nemáme v repertoári.

A doteraz pre vás fyzicky najťažšie postavy?

Každé predstavenie má svoju ťažkú stránku, no balety Don Quixote, kde tancujem Kítri, a Labutie jazero, v ktorom stvárňujem bielu aj čiernu labuť, sú technicky jedny z najnáročnejších, v ktorých som doteraz účinkovala. Labutie jazero na našej domovskej scéne uvádzame podľa Rudolfa Nurejeva, ktorý vychádzal síce z pôvodnej predlohy choreografie, ale komplikované kroky a pohyby rúk ešte sťažil. Na takúto rolu sa pripravujem dva až tri mesiace. Musím si nacvičiť každý pohľad, každý pohyb ruky, jednej i druhej, pohyb prstov, uhol ramena, pohyby nôh...

Kolko párov balerínok zničíte za sezónu? Nosíte balerinky, ktoré sú dnes veľmi moderné, aj vo voľnom čase?

Nie, nenosím! Mám to zakázané od môjho priateľa, ktorému sa tieto topánky absolútne nepáčia! V práci nosím cvičky a špičky. Cvičky sú mäkké, tancujú v nich aj muži. Špičky umožňujú tanec na špičkách. Vôbec si neviem predstaviť, koľko párov zničím za sezónu, niekedy sa zoderú za jedno predstavenie. A pri ťažkých baletoch potrebujem na každé dejstvo iné špičky! Väčšinou sú lososovej alebo ružovkastej farby, prípadne si ich ešte zapudrujeme, aby splývali s nohou, no niektorí choreografi zase chcú, aby boli lesklé. Pre moderné balety sa dá zaobstarať baletná obuv najrozličnejšej farby. Balerínok si teda užijem viac než dosť, vo voľnom čase si obúvam radšej tenisky, ale milujem aj topánky s vysokými opätkami.

Roman Lazik

Od Niny Polákovskej sme sa dozvedeli, že prvá baletná sólistka musí bez zaváhania zvládnuť tridsaťdva fouettes. Čo sa vyžaduje od prvého mužského sólistu?

Technická stránka je dnes samozrejmosťou. To vás naučia v škole a pracujete na tom počas celej aktívnej tanečnej kariéry a neustále si techniku zdokonalujete. Časom ale človek vyzrieva aj umelecky... Nedá sa jednoznačne povedať, čo robí tanečníka prvým sólistom, ale do istej miery aj sila osobnosti. Nás je napríklad vo Viedenskom štátnom baletе momentálne päť, každý je úplne iný typ, a to je práve aj to, čo súbor potrebuje. Nie každý sa hodí na tú-ktorú hlavnú rolu.

Vaša kolegyňa nám priblížila svoj denný program. Predpokladám, že aj ten váš je podobne náročný. Ako relaxujete, venujete sa aj nejakému športu?

Často sa hovorí, že baletní tanečníci majú šport zakázaný, aby sa nezranili. Nie je to pravda, ale podľa mňa človek v tomto odbore šport ani nepotrebuje, teda aspoň ja nie.

O baletkách je známe, že odchádzajú zväčša do dôchodku. Zaoberáte sa aj vy touto otázkou alebo budete tancovať až do sedemdesiatky ako Maja Plisecka?

Predčasný dôchodok nám zrušili, zostáva teda na nás, kedy ukončíme svoju profesionálnu kariéru. Väčšinou to príde okolo štyridsiatky, no nie preto, že by už baletka nechcela viac tancovať, ale preto, že už nemôže, lebo je taká zničená. Tancovať ako sedemdesiatročná, to by som nechcela, neviem si predstaviť, že by sa niekto na to rád pozeral! Maja Plisecka, ktorá má už 88 rokov, účinkuje len raz za rok, tak trochu v nejakom galapredstavení... Samozrejme, že by som chcela tancovať, ako sa najdlhšie dá, a potom sa uvidí. Rada by som sa venovala profesionálnym tanečníkom, ktorým by som chcela odovzdať svoje skúsenosti. Nevylučujem ani prácu s deťmi. Uvažovala som aj o štúdiu na VŠMU, ale momentálne je tam otvorené len denné štúdium, takže popri mojom pracovnom vyťažení nemám šancu.

Všimla som si, že pri našom rozhovore často používate – zrejme vďaka svojej profesii – aj reč tela. Neprekáža vám, že na javisku nemôžete prehovoriť?

Ani nie, pretože človek je taký zadychčaný, že by aj tak nevydal zo seba ani slovičko. Ja ani normálne veľa toho nenarozprávam, radšej počúvam. Na baletе považujem za krásne aj to, že je to medzinárodná reč, ktorej rozumejú všetci. Nemusíte povedať ani slovo, aj tak vyjadrite všetko.

(Pozn.red.: Rozhovor vznikol v spolupráci s časopisom Miao, www.miaomagazin.sk)

A nohu si môžete zlomiť, aj keď nešportujete. Mne sa to napríklad stalo na ulici, tri mesiace som potom nemohol trénovať. Pokiaľ ide o relax, jednou z mojich najobľúbenejších foriem sú sauna a wellness. Relaxujem aj v kuchyni, veľmi rád varím, možno povedať, že som leidenschaftlicher Koch (smiech)... Včera som varil sedemlitrový boršč pre kamarátov! Rád improvizujem, dávam prednosť zdravým jedlám, ale občas uvarím aj niečo slovenské, to si potom robím všetko sám, aj knedle... Ale keď zas na to nemám chuť, keď som príliš unavený, tak sa mi nechce vystávať pri šporáku. Na východe Slovenska mám chatu, tam zvyknem tráviť celé leto, pokiaľ máme v divadle prázdniny. Na chate sa zase premením na kutila a robím rôzne činnosti okolo domu. Veľmi ma to baví, tiež je to pre mňa relax.

Tancujete radšej v úlohe romantického milovníka alebo vám skôr vyhovujú energetickejšie roly? Máte ešte nejakú vysnívanú postavu?

Ja som už od mlada tancoval všetky tie krásne postavy princov a iných pozitívnych hrdinov. Človeku to po čase začne trochu

Nina Poláková

Rodáčka z Trnavy, baletu sa venuje od svojich siedmich rokov. Ako 10-ročná začala študovať na Tanečnom konzervatóriu v Bratislave. Počas štúdia (1995 – 2003) sa stala sólistkou baletu SND, kde tancovala ešte dva roky po ukončení štúdia. Hlavné roly tu stvárnila v baletoch Bajadera, Giselle, Spartakus, Labutie jazero a Korzár. Od roku 2005 pôsobí vo Viedenskom štátnom baletе – ako demi-sólistka od roku 2008, ako sólistka od roku 2010 a od roku 2011 ako prvá sólistka. Počas svojho účinkovania vo Viedni tancovala v hlavných úlohách v celovečerných baletoch: La Sylphide, Don Quixote, Romeo a Júlia, Onegin, Manon, Luskáčik, Bajadera, Carmen, Coppelia, ako aj v baletoch Jiřího Kyliána, Rudolfa Nurejeva, Johna Cranka, Sira Kennetha McMillana, Vladimíra Malachova, Pierra Lacotta, Williama Forsytha, Jormu Ela, Nilsa Christa, Patrika de Banu, Davida Dawsona, Johna Neumeiera a i. Počas svojej baletnej kariéry získala celý rad ocenení, k najvýznamnejším patrí 1. cena a Grand prix na medzinárodnej baletnej súťaži v Brne (2000) a Phillip Morris Flower Award za najlepšieho tanečného umelca (2004), Cena Literárneho fondu a Cena Baletného klubu Viedenskej štátnej opery. Ako jediná Európanka sa stala finalistkou Prix de Lausanne v roku 2003. Jej baletné umenie obdivovali diváci v Japonsku, Nemecku, Španielsku, Chorvátsku, Slovinsku, Francúzsku, Lotyšsku, Švajčiarsku a Taliansku. Viac informácií: www.ninapolakova.com

Foto: Ingrid Žalnevá

Nina Poláková na streche Viedenskej štátnej opery

Roman Lazik

Pochádza z Bratislavy, kde navštevoval Tanečné konzervatórium. Po získaní viacerých ocenení na medzinárodných súťažiach (1994 v Brne, Paríži, 1996 Prix de Lausanne, IBC New York, 1997 vo Viedni, Eurovision Gdaňsk) začal pôsobiť ako sólista baletu SND. V tomto čase získal aj Phillip Morris Flower Award za najlepšieho tanečného umelca, Cenu predsedu vlády SR a Cenu Literárneho fondu. Nasledovali ďalšie angažmány v Južnej Afrike a v Izraeli, po dvoch sezónach opäť návrat na Slovensko ako prvý sólista. Od augusta 2000 pôsobil v Bavorskom štátnom baletu v Mníchove ako demi-sólista, o rok neskôr ako sólista a od roku 2003 ako prvý sólista. Členom súboru Viedenského štátneho baletu je od septembra 2007 ako sólista a od roku 2010 pod vedením Manuela Legrisa ako prvý sólista. Klasický repertoár Romana Lazika obsahuje hlavné úlohy v baletoch Labutie jazero, Giselle, Luskáčik, Raymonda, Bajadera, Romeo a Júlia, Popoluška, Dáma s kaméliami, Onegin, Manon, Coppelia, Paquita, Sen noci svätéhojanskej, ako aj v iných dielach od Georgea Balanchina, Jeroma Robbinsa, Kennetha MacMillana, Jiřího Kyliana, Williama Forsytha, Johna Neumeiera, Matsa Eka, Twyly Tharp, Raya Barru, Hansa van Manena, Johna Cranka, Rolanda Petita, Rudi van Dantziga, Sergeja Lifara, Maurica Bejarta, Lucindy Childs, Jormu Ela, Jean-Christopha Maillota, Patrica de Banu, Heleny Pickett, Jiřího Bubeníčka a Jacopa Godaniho. Roman Lazik hosťoval aj na rôznych baletných gala a v predstaveniach nielen v Európe, ale aj v USA, Kanade a v Ázii.

liezť na nervy, hoci aj teraz odtancujem *Romea*, je to pekná úloha, dám do toho všetko, ale ja sa už necítim ako 16-18-ročný chlapec, ja som už vyzretý muž. Mám veľmi rád negatívne vplyvy, hoci ich veľa nemám. O to viac si ich viem vychutnať... Alebo mám tiež rád dramatické úlohy, v ktorých si môžem prejsť celým príbehom, od začiatku do konca. Rád tancujem napríklad *Onegina* alebo *Armanda Duvala* v baletu *Dáma s kaméliami*. Ja už vysnívanú rolu nemám, veď som už hádam odtancoval všetko, čo sa dalo! (smiech).

Hovoríte, že už ste toho veľa odtancovali vo svojej kariére. Mávate ešte vôbec trému pred vystúpením?

Mať trému je celkom normálne, nepoznám tanečníka, ktorý by ju nemal. No nehovorím o takom strachu, keď sa človek celý trasie a potom pokazí všetko, čo sa dá... Hovorím o zdravej tréme, o takom tom vzrušení z nachádzajúcich okamihov. Myslím, že je zdravé mať takéto pocity – keď na jedno vystúpenie trénujete veľmi dlho, cítite obrovskú zodpovednosť – táto zdravá tréma vám pomôže „nakopnúť sa“. Dokonca sa mi zdá, že čím som starší, tým to viac prežívam. Niekedy mám tieto pocity už aj na skúške, na tej poslednej pred premiérou... Ale po prvých minútach to zo mňa opadne. A aj keď niekedy tie najťažšie časti prichádzajú až v záverečnom obraze, už to nepociťujem tak ako na začiatku predstavenia.

Čo všetko môže ovplyvniť váš výkon na scéne? Podieľa sa na tom aj technické vybavenie divadla?

Výkon tanečníka na javisku môže v prvom rade ovplyvniť pedagóg, t.j. jeho oko. Ak ste už odtancovali zopár úloh a teraz ich znovu obnovujete alebo tancujete v inej verzii, veľmi záleží na tom, kto s vami spolupracuje. Šéfom Viedenského štátneho baletu je francúzsky baletný tanečník a veľká hviezda svetového baletu Manuel Legris, ktorý dokonca získal v parížskej opere titul „etoile“ (hviezda). Jeho mentorom bol Rudolf Nurejev, jeden z najvýznamnejších baletných tanečníkov 20. storočia. Manuel teraz mentoruje nám. On má nielen veľa skúseností z vlastnej baletnej kariéry, ale aj vynikajúci dar posúvať ich ďalej. Všetko, čo sa naučil, chce ďalej odovzdať. Vie to výborne podať a ukázať aj vďaka tomu, že je ešte stále v tanci aktívny. Jeho pozorovanie, všetky jeho korektúry, čo mi povie, si pamätám a potom si ich pretransformujem na seba. Je to super a vďaka tejto spolupráci sa môžem toho veľa naučiť.

Technické vybavenie môže výkon ovplyvniť skôr negatívne. Napríklad ak sa cítite neprijemne v kostýme, ktorý vás stále niekde ťahá a vy máte robiť zdvíhačku alebo vás tlačí a nedovoľuje vám poriadne sa nadýchnuť. Niekedy je problém aj s javiskom – v niektorých krajinách, napr. v Taliansku a Rusku, často bývajú šikmé javiská, aby diváci videli lepšie dozadu. Tanečníci, čo nie sú na tzv. šikminu zvyknutí, majú s tým spočiatku problémy. Alebo sú zase scény, kde nemajú

baletnú, t.j. zmäkčenú podlahu. Vy to síce „uskáčete“, ale potom sa to odráži v podobe bolesti členkov, kolien a pŕsťa. Naopak, ak je podlaha odpružená, hneď sa cítite lepšie, a to stimuluje aj váš výkon. Vo viedenskej opere máme našťastie krásnu a odpruženú scénu!

Predpokladám, že kolektív Viedenského štátneho baletu je veľmi medzinárodný. Ako sa spolu dorozumievate?

A vie sa o vás, že ste zo Slovenska?

V niektorých krajinách – najmä v Rusku a Francúzsku – baletné súbory tvoria výhradne domáci tanečníci. Medzinárodné kolektívy nájdete skoro vo všetkých ostatných baletných súboroch v Európe. Vo Viedni máme kolegov napr. z Austrálie, Južnej Afriky, Brazílie, USA, Anglicka, Francúzska, Moldavska, Ruska, Maďarska, Bieloruska, Česka atď., ale aj zo Slovenska. Ja som odišiel zo Slovenska už ako 19-ročný, pôsobil som v Južnej Afrike, Izraeli a Mníchove. Všade boli kozmopolitné súbory, som na to už zvyknutý. V baletu sa používa francúzska odborná terminológia, okrem toho sa dohovorím aj po nemecky, anglicky, rusky a maďarsky. A že pochádzame zo Slovenska, vedia o nás nielen naši kolegovia, ale aj diváci, pretože sa to uvádza v programových bulletinoch. Súčasťou opisu obsadenia hlavných úloh je aj životopis umelca.

V poslednom čase sa tanec vďaka rôznym show spopularizoval. Ale čo balet?

Priznám sa, že situáciu na Slovensku veľmi nepoznám, pretože som už veľmi dlho preč. V Rakúsku je balet populárny a po príchode Manuela Legrisa do funkcie šéfa možno povedať, že Viedeň je opäť aj baletným mestom. Za posledných päť rokov máme 99,8-percentnú návštevnosť baletných predstavení! Máme dokonca aj divákov, ktorí chodia skutočne na každé predstavenie, aby videli inscenáciu s rôznym obsadením a mohli potom nielen porovnávať, ale aj pozrieť si a fandiť svojim obľúbencom. Tí najväčší fanúšikovia čakajú po predstavení vonku pred divadlom, potom si nás fotia, dávajú nám drobné darčeky, pýtajú si autogramy.

A vaše plány do budúcnosti?

Chodia baletní tanečníci do dôchodku neskôr ako baletky?

Odchod do dôchodku je individuálnou záležitosťou, to sa naozaj nedá kategorizovať. V baletu existujú možnosti aj pre starších kolegov, jednak sú to rôzne charakterové postavy – matky, kráľovné, králi a pod. a jednak postavy, pri ktorých nemusíte tancovať toľko ako mladí tanečníci. Ja sa momentálne cítim v superkondícii a balet budem robiť dovtedy, kým to pôjde alebo pokiaľ sa nevykytnú zdravotné problémy. Svoje plány do budúcnosti určite riešim, ale nechcem o nich zatiaľ veľmi rozprávať. Viem si predstaviť spolupracovať pri nejakej produkcii alebo pri nejakom projekte, no určite po ukončení aktívnej kariéry neuvažujem o práci baletného majstra alebo pedagóga. ■

RND

Po niekoľkoročnej prestávke sa RSKS na jeseň tohto roku opäť podarilo zorganizovať vystúpenie Radošinského naivného divadla vo Viedni.

A že verných fanúšikov počas tohto obdobia neubudlo, potvrdilo aj plné hľadisko divákov, ktorí nedočkavo čakali na nový titul z pera umeleckého vedúceho súboru Stanislava Štepku.

Staré slovenské príslovie hovorí: Koniec dobrý, všetko dobré. Asi sa ním inšpiroval aj Stanislav Šteпка pri hľadaní názvu pre svoju novú divadelnú hru – Šťastné kon-

Svätopluk Malachovský v úlohe romantického Vlada

ce. Je to už 54. titul RND a predstavuje trochu inú fabulu aj spracovanie, aké sme mali možnosť pri tejto formácii doteraz sledovať. Autor sa venuje večnej téme lásky prostredníctvom spomienok na Aurelovu (Stanislav Šteпка) bývalú lásku Emu (Zuzana Kronerová). Ide tu o jednoduchý pár, on dedinský mládenec, ona unudená a často aj odporná predavačka v Jednote, ktorá sa rozhodne vyriešiť situáciu dlhodobo stagnujúceho rutinného vzťahu a donútiť Aurela konať. Sama však netuší, že zbalený kufor pred dverami bude pre neho signál zamietavého gesta a odchádza z jej života. Svoju osamelosť sa Aurel snaží vykompenzovať novým životným poslaním, starostlivosťou o synovca Tóna, ktorého otca viac zaujíma mediálna sláva (postava „Elvisa“ v podaní Ladislava Hubáčka) ako jeho syn, v podstate už tiež starý mládenec. Ako skúsenejší muž Aurel rád poučuje

Fotografie: Archiv RND

Stanislav Šteпка ako Aurel so svojou bývalou láskou Emou v podaní Zuzany Kronerovej

synovca a dáva mu „zaručené“ rady, ako baliť baby, čo poskytuje priestor na kolotoč vtipných scénok a situácií.

Ako to už často býva, spomienky na bývalé lásky sú plné nehy a romantiky. Žiaľ, neraz také zostávajú len v predstavách. Pri osobnom stretnutí po rokoch sa toto čaro zväčša nepodarí prinavrátiť a poézia sa rozplynie. Tak sa aj pred plánovaným stretnutím po tridsiatich rokoch, ktoré iniciuje Ema, naskytá príležitosť na úvahy o tom, ako určité rozhodnutia ovplyvnia celý sled udalostí na ďalšie roky. Mozaika príbehov sa postupne a neúprosne uberá šťastným či opačným smerom. Naši hrdinovia naberú síce silu na osobné stretnutie, ale zoči-voči realite zisťujú, že to už nie je tá láska, o ktorej doteraz nostalgicky snívajú. Roly Aurelovej bývalej lásky sa brilantne zhostila Zuzana Kronerová, ktorá sa na javisko RND vrátila takmer po tridsiatich rokoch a pre mnohých našich návštevníkov bolo jej účinkovanie v tejto inscenácii príjemným prekvapením.

Aj napriek trochu odlišnému poňatiu novej hry sa divákovi dostalo zadosťučinenia pri sledovaní charakteristického trpkosmiešneho nazerania na ľudské príbehy a harmonizáciu medziľudských vzťahov. Skvelými nápadmi sa nešetrilo ani pri inscenovaní pesničiek, ktorých hudbu v širokom žánrovom oblúku – od tanga po rap – zložila Lúbia Malachovská-Čekovská.

Mnohí diváci si v tento večer nedali ujsť príležitosť, aby sa so svojimi čerstvými dojmami z inscenácie hosťujúceho umeleckého súboru vo Viedni podelili s hercami hneď po predstavení, popýtali sa na plánované podujatia a získali podpis obľúbeného herca.

Je až neuveriteľné, že RND rozdáva na javisku humor a zábavu už 50 rokov. Divadlu prajeme ďalšie „šťastné konce“ a veríme, že tradícia predstavení, ktoré takmer každoročne otvárali sezónu podujatí RSKS, bude pokračovať a súbor opätovne zavíta medzi nás, viedenských Slovákov. ■

Synovec Tóno (Martin Škoda) a Vladova manželka Zlata (Maruška Nedomová)

Edith Veith

V ten večer 19. septembra, keď sa v našom spolku konala beseda so slovensko-rakúskou prozaičkou, dramatičkou a prekladateľkou Zdenkou Beckerovou, bolo uplakané, daždivé počasie. Počas besedy a čítania ukážok však už bola atmosféra úplne iná. Ved' mala byť aj prečo.

Zdenka Beckerová sa narodila v Chebe, ale detstvo prežila v Bratislave, kde po maturite na SVŠ (stredná všeobecnovzdelávacia škola, neskôr to boli gymnáziá) pokračovala v štúdiu na Ekonomickej univerzite v Bratislave. V roku 1974 sa vydala a nasledovala manžela Lea Beckera do Rakúska. Od roku 1986 píše aj po nemecky. V rokoch 1988 – 1990 navštevovala Tlmočnícky inštitút (Dolmetschinstüt) vo Viedni. Od roku 1983 žije aj so svojou rodinou v St. Pöltene-Radlbergu. Má dve deti.

Tvorba Zdenky Beckerovej je veľmi bohatá a rôznorodá, jej diela sa prekladajú nielen do európskych jazykov, ale aj do perzštiny a do jazykov pre nás takých neznámych a vzdialených, ako sú hindí, punjabi, urdu, telugu či mandarínčina. Sama prekladá zo slovenčiny, češtiny a ruštiny do nemčiny a z nemčiny do slovenčiny. Je autorkou štyroch románov. Podľa prvého z nich, Berg (1994, po slovensky Za vrchom vrch, 1996), nakrútil režisér Martin Kákoš roku 1995 TV film v koprodukcii STV a ORF. Ďalší román Die Töchter der Róza Bukovská (2006) vyšiel v slovenčine pod názvom Cudzie dcéry (2010), je preložený aj do češtiny, litovčiny a hindčiny. Román Taubenflug (2009) vyšiel v slovenčine tento rok ako Holubí let. Najnovší autorkin román je Der größte Fall meines Vaters (2013). Poviedky Verknüpfungen (1995) zatiaľ po slovensky nevyšli, ale sú preložené do hindčiny a pandžábčiny.

Svoju lyrickú tvorbu zhrnula Zdenka Beckerová do zbierky Das einziges Licht die Mondfinsternis (1999, V zatmení mesiaca), je preložená i do holandčiny a francúzštiny.

EXOTICKÉ CIELE KNIŽIEK ZDENKY BECKEROVEJ

Foto: Archív Z. Beckerovej

Slovensko-rakúska autorka Zdenka Beckerová

Najrozsiahlejšia je však jej dramatická tvorba, napísala 13 divadelných hier, ktoré sa uvádzajú nielen na Slovensku (Odysseus sa nevrátil, Boogie & Blues) a v Rakúsku (Küß mich, Frosch, Das Fünf Tage Paradies), ale aj v Nemecku (Good-bye, Galina) a v USA – New York, Portland, Iowa City, St. Louis (Odysseus Never Returned, Behind the Darkness The Scent of Wheat) a inde.

Za svoju literárnu tvorbu získala aj niekoľko významných ocenení, vyznamenaní a štipendií na Slovensku, v Rakúsku a v USA.

Literárny večer v spolku sa niesol v neformálnej, až rodinnej atmosfére. Zdenka Beckerová čítala úryvky zo svojich najnovších kníh Holubí let a Najväčší prípad môjho otca. Aj diskusia bola veľmi živá, zasypávali sme ju množstvom otázok týkajúcich sa jej tvorby i súkromia. Najviac zvedavosti, samozrejme okrem jej spisovateľskej tvorby, vyvolala skutočnosť, že jej knihy sa prekladajú aj do exotických jazykov. Ako nám odpovedala? To by bolo dlhé písanie – a Zdenka Beckerová nám to rada znova vyrozpráva na najbližšej besede, na ktorej ju zase radi srdečne privítame.

Zdenka
Beckerová

HOLUBÍ LET

Vydavateľstvo Európa, 2013
Úryvok z románu

Sadla som si do televízneho kresla, v ktorom tak často sedávala moja mama a pokúšala sa usporiadať si myšlienky. Hodiny so štyrmi pozlátými guľami ticho tikali na sekretári, v ktorom sa krištál a tenké čajové šálky vďaka zrkadlovému pozadiu vo forme obdĺžnikov zdvojnásobovali. Svetlo sa lámalo na úzkych zrkadlových pruhoch, brúsených pohároch a džbánoch a trblietalo sa vo svetlých farbách dúhy. Obe sklá, starostlivo zatiahnuté, aby do sekretára nevnikal prach, boli vedľa vybrúsených žliabkov plné odtlačkov prstov. Celý byt je plný odtlačkov prstov, napadlo mi, plný voni a pachov.

Zbadala som svoju podobizeň medzi krištálom a porcelánom, rozloženú do malých mozaikových kamienkov. Lavé oko bolo vyššie ako pravé, uprostred nosa sa ťahala čiara, ktorá vytiahla jednu nosnú dierku vyššie ako druhú, ústa, akoby nešíkovne vedľa seba nalepené,

pozostávali z dvoch častí, ktoré sa na mňa škerili. Moja smutná tvár klauna zodpovedala mojej nálade. Možno Picasso maľoval svoje portréty pred rozbitými zrkadlami, pomyslela som si.

Do neporiadku v byte a do mojich myšlienok prenikali zvuky zvonku. Zatvorila som oči a počula som kroky na chodníku, jazdiace autá, krik a smiech detí v blízkej škôlke. Znovu som otvorila oči, obrátila ich k nebu, k plávajúcim oblakom, bielym ľadovcom na modrom mori a počula len ticho a tlkot vlastného srdca. To ma upokojilo.

Už nikdy nepríde, pomyslela som si zachvátená neznámou únavou, ktorá ma vtlačala do kresla. Už nikdy neupečie ani jeden z tých slávnych koláčov, nebude ma upozorňovať, aby som urobila, či neurobila to a ono. Ako som sa len hnevila, keď mi dávala rady, niekedy sme sa pre to pohádali, ale ona si nedala povedať a na všetko mala vždy odpoveď.

Nekonečne dlho som sedela v jej televíznom kresle a viedla monológ pre dva hlasy. Dialóg medzi matkou a dcérou, ku ktorému nikdy nedošlo. Dorozumievali sme sa len nevyssloveným. To, čo sa vypovedalo, ma často bolelo, to zamlčané, precitene mi dávalo istotu. Niekedy.

Moje ruky spočívali na vyšivovaných dečkách prehodných cez operadlá televízneho kresla, na kvitnúcich makoch a nevädziach; očami som blúdila po predmetoch v izbe. Všetko bolo také ako vždy, a predsa iné. Z valčeka na jedálenskom stole, na ktorom paličkovala jemné čipky, viseli biele a strieborné nítiky z nedokončeného anjela, ktorého pripravovala ako vianočnú dekoráciu. Obrázok do okna na chladné dni. Doma som mala mnoho takýchto zarámovaných anjelikov, mnoho zvončekov, jedličiek a hviezd vo všetkých možných veľkostiach a variáciách. So striebrom a zlatom a bez striebra a zlata. Na každé Vianoce, Veľkú noc a narodeniny mi darovala paličkované obrázky. Ako keby sa snažila zostať navždy v mojej pamäti a chcela pripomenúť: som tu pri tebe, nezabudni na mňa. Veď ako by som mohla.

Nožnice, ktoré ležali pri valci, som bez rozmýšľania strčila do kabelky. Mame prinášali šťastie, nech teda aj mňa sprevádzajú na ďalšej ceste a nech aj mne prinesú blaho. Boli už staré a hrdzavé, ale strihali veľmi dobre a okrem toho boli aj spomienkou na môjho starého otca, pánskeho krajčira, ktorý krátko po mojom otcovi zomrel.

Otvorila som kuchynské balkónové dvere, vyšla von a dývala sa na ošumelé panelákové sídlisko predom mnou. Hoci tu moja mama bývala už dlhé roky a dobre sa tu cítila, nemohla som si navyknúť na toto nahromadenie architektonických ošklivostí. Medzi betónovými panelmi, z ktorých boli domy poskladané ako topánkové škatule, zivali len provizórne, térom zatreté štrbiny, kedysi tmavočervené balkónové obloženia boli plné hnedých flakov.

Pohľad mi padol na hrdzou rozožraté balkónové zábradlie a v duchu som počula mamin hlas, ako sa sťažuje na zlý stav balkóna a ako ma prosí, aby som jej pomohla pri jeho renovácii. Zorganizovala som maliarantierača, prišli sme obaja vybavení drôtovými kefami, brusičkou, lakmi a riedidlami do bytu, ale ona začala lamentovať, že sa práve necíti dobre a že potrebuje pokoj, nie hluk. Nemá rada okolo seba cudzích ľudí, keď je chorá. Prekážajú jej. Nech maliar príde inokedy, vtedy, keď sa bude cítiť lepšie, keď bude mať viac sily. Zavolá mu, určite sa mu skoro ohlási, len čo sa bude cítiť silnejšia.

Odtedy sa len pamätám, nikdy sa necítila dobre. Rada sa sťažovala na chatrné zdravie, bedákala, že ju bolí to alebo ono, a nedala sa odradiť od toho, aby si pred operáciou žličníkových kameňov kúpila pri príležitosti šesťdesiatych narodenín hrob v Slávičom údolí a tam pochovala otcovu urnu, ktorá dovtedy stála vo výklenku krematória. Slávičie údolie, cintorín s romantickým menom a plný stromov a kvetov, konečná stanica jej života, čakal na jej príchod trpezlivých dvadsať rokov.

Zatvorila som balkónové dvere a vošla naspäť do izby. Obzerala som sa okolo seba a ešte stále som nevedela, čo by som vlastne chcela. Vzdať sa bytu, alebo si ho ponechať? Všetko vypratať, dať byt vymalovať a predáť? Predajom bytu by som stratila posledné puto s týmto mestom. Alebo nie? Samozrejme, kedykoľvek by som prišla do Bratislavy, mohla by som prespať u Veroniky, ale predsa len ma niečo brzdilo v tom, aby som urobila definitívne rozhodnutie. Ale nevedela som, čo to je.

Hoci som v tomto byte nikdy nebývala, pripomínal mi moje detstvo. V tej chvíli mi napadol kostol. Bol jedinou budovou, ktorá zo starej dediny zostala. Dývala sa som tým smerom, kde stál, a snažila som sa predstaviť si ho. Malá, v románskom štýle postavená kaplnka na okraji lesa, teraz ukrytá za vežiakmi. Vtedy, keď sme boli ešte deti, hral kostol v našom živote dôležitú úlohu. Takú dôležitú, že mi pri spomienke naň aj po rokoch začalo búšiť srdce.

Aby som sa rozptýlila, vyšla som opäť na balkón, vysúkala rukávy na blúzke a dvíhala debničky so zvyškami vyschnutých kvetov jednu po druhej a vyklápala z nich zeminu do vedra, ktoré som si pripravila. Potom som vynášala zeminu, skôrnatené spomienky, z bytu von a vysypala ju okolo stromov pred domom.

Vonku bolo horúco a dusno.

V byte na prízemí sa pohla záclona, za ktorou bolo vidieť sivú postavu. Pravdepodobne to bola stará mama rodiny, ktorá tam bývala a s ktorou sa moja mama nakoniec priatelila. Teraz nenašla odvahu otvoriť okno a osloviť ma. Chvilu som rozmýšľala, či mám u nich zazvoniť, potom som si to rozmyslela, pretože som starú pani nechcela vyľakať. Vedela som, že má panický strach z vlámania, a preto neohlásenému návštevníkovi nikdy neotvárala. A tiež som chcela zostať so svojimi myšlienkami sama.

Dvíhať kvetináče, vysypať hlinu do vedra, vynášať ju von a darovať ju stromom. Tento proces som opakovala dovtedy, až kým boli všetky črepníky prázdne a ja celkom spotená. Hore som nanovo povymetala a vyutierala

balkón a poukladala debničky a črepníky v kúte balkóna. Ťažká práca mi však priniesla uvoľnenie. Napriek horúčave a dusnu som sa cítila voľnejšie.

Odrazu som počula za sebou hrkútanie holuba. Obzrela som sa a na okraji balkóna uvidela sedieť pekného nemeckého poštového holuba. Jeho perie sa trblietalo antracitovo-šedo, kridla ako striebro, oči ako dve čierne perly. Ušľachtilý vták pootočil elegantne hlavou smerom ku mne, uprene sa na mňa zadíval a zostal nehybne sedieť.

Ako sa dostal takýto cenný poštový holub na matkin balkón? Do ktorého holubníka patril? Na sídlisku nebolo možné pestovať holuby. Veď ako? Na plochých strechách panelákov boli dovolené len antény a satelitné paraboly, pre prírodu tam nebolo miesta.

Automaticky som otočila hlavu smerom k starému kostolu, ktorý stál v predĺženej línii za vežiakmi. Bolo by možné, že... Zavrhla som túto myšlienku, pretože som vedela, že všetky budovy, ktoré patrili k fare, zbúrali, tak ako aj všetky domy v dedine. A nikto okrem farára Matúša a Daniela nechoval holuby. A obaja boli už desaťročia preč.

Ticho som stála na balkóne a fascinovane pozorovala holuba. Aj on sa na mňa díval, akoby mi chcel niečo oznámiť. Nie, to nie je možné, pomyslela som si, vedela som už od detstva, že poštové holuby lietajú vždy len domov, späť do svojho hniezda. Zatlúal sa, alebo prišiel ku mne zámerne? Práve v deň, keď zomrela Tereza. Pri tej myšlienke sa o mňa pokúšali mráskoty. Neisto som siahla po podokenici a oprela som sa o ňu. Holub sa nehybal.

Urobila som mierny krok, naklonila sa k vtákovi a pozrela sa mu na nohy. Krúžok s číslom na jeho pravej nohe bol žltý, elektronický krúžok s čipom na ľavej nohe čierny. Danielove holuby mali tiež žlté krúžky. Mám, či nemám... pokúšenie otvoriť schránku na jeho nohe bolo veľmi veľké.

Zapadajúce, ako oheň blšiacie slnko sa akosi začalo vyhýbať zdvíhajúcejmu sa vetru a pomaly sa kĺzalo za vežiaky. Holub nastrčil zobák vetru, našuchoril si perie a odletel skôr, ako som sa ho mohla dotknúť. Holuby lietajú potichu. Pri Danielovi som sa naučila cítiť ich, aj keď som ich nevidela alebo nepočula. Ale ďaleko neodletel. Sadol si do koruny gaštanu pred domom.

Slnko zašlo, vietor zosilnel. Holub sedel na strome a znovu hrkútal. Cítila som, že jeho hrkútanie patrí mne. Stála som na balkóne a dývala sa do blížiacej sa tmy. Holuby majú silné vizuálne schopnosti, počula som, ako odrazu povedal Daniel. Sú schopné lepšie rozlišovať farby a pachy ako ľudia. To im pomáha pri orientácii.

A odrazu som vedela, čo mám robiť.

Akoby pritiahnutá magnetom, som rozhodne vykročila do maminkej spálne, otvorila skriňu a siahla hlboko pod papier pod jej pulóvrami. Neprekvapilo ma, že som tam našla balíček listov previazaný starou stuhou, boli adresované mne.

Vytiahla som poskladaný papier z prvej obálky, sadla si na posteľ a začala čítať: „Milovaná Kolumbína...“ Kolená sa mi roztriasli. To pismo, ten štýl, všetko také dávne, skoro zabudnuté, a teraz tak blízko predom mnou. Daniel mi napísal a moja mama mi to zatajila.

Rozčúlená som sa postavila a išla do kuchyne zobrať si pohár vody. Vrátila som sa späť, sadla si na okraj posteľe a vzala opäť prvú obálku do ruky. Potom mi padol pohľad na pečiatku. Deň a mesiac boli rozmazané, ale rok sa dal výborne rozoznať: 1969. Pol tučta listov odoslaných v rokoch 1969 až 1980. Boli to všetky listy? A prečo mi nikdy nepovedala, že mi Daniel napísal? A keď už mi to zatajila, nech mala na to akékoľvek dôvody, prečo tie listy vôbec odložila?

S listami v ruke som odišla do obývačky. Balkónové dvere boli ešte stále otvorené, vietor sa pohrával so záclonami a osemramenným lustrom, ktorý sa pohojďoval sem a tam. Vyšla som na balkón a pozrela sa na gaštan. V súmraku nad sídliskom holubovo hrkútanie zmĺklo. Nárazy vetra donášali šeľest stromov k balkónom, z ktorých zmizla všetka sušiacia sa bielizeň. Na ulici nebolo ani človečička. Všetky okná a dvere boli zatvorené.

Sadla som si do maminho televízneho kresla, rozložila pred seba listy a začala ich jeden za druhým čítať. Vonku zavýjal vietor, prvé kvapky dažďa šibali na okenné tabule. Prichádzala búrka.

Prvý blesk osvietil oblohu krátko pred deviatou. Prudké, neónovomodré svetlo sa na okamih dotklo všetkých predmetov v izbe a zmizlo rovnako rýchlo, ako prišlo. Všetky svetlá zhasli. Pár sekúnd vládlo hrobové ticho. Len nasledujúce hrmenie v úplnej temnote pripomínalo, že sa vonku ženili všetci čerti.

Vietor spočiatku narážal do okenných tabúľ, ako varovný signál priniesol so sebou zopár kvapiek dažďa, ale čoraz väčšmi získaval na sile a triasol okennými rámami, pískal cez medzery a hýbal závesmi v izbe. Búrka bola plná holubích kridiel, krdeľ sivých vtákov, ktorý sa hrozivo rútil čoraz bližšie. Bol to oblak plný škriekajúcich holubov trepotajúcich sa v mojej hlave, až som sa bála, že mi ju roztriešia. Búrka, to bol plač detí a krik žien, brechot psov pri plotoch. Búrka, to bol návrat späť. ■

PhDr. Alojz Kontrik

Vianočné zvyky

Korene vianočných obradov siahajú až k počiatkom ľudskej spoločnosti. Ľudia sa pomocou rôznych magických úkonov a zaklínaní usilovali ovplyvniť prírodu, aby sa existenčne zabezpečili. V zimnom období dominoval aj kult predkov, predpovedanie budúcnosti, rôzne druhy veštíeb a koledovanie.

Magické úkony a zaklínania mali zabezpečiť dobrú úrodu v budúcom roku, zdravie a pokojný život ľudí i hospodárskych zvierat. Nechýbali ani praktiky lúboštnej mágie a rôzne veršované recitatívy (vinše) spojené so želaním zdravia, šťastia a všeobecnej prosperity, ktoré zároveň mali odvrátiť možné zlo.

Mnohé obrady sa vykonávali ešte pred 21. decembrom, keď sa podľa kalendára začína zima. Išlo o obyčajové tradície spojené so stridžimi dňami – sviatkom sv. Kataríny (25. november), sv. Ondreja (30. november), sv. Barbory (4. december), sv. Mikuláša (6. december), sv. Lucie (13. december) a sv. Tomáša (21. december). Ich spoločný názov vychádza z povery, že v predvianočnom čase sa aktivizujú démonické sily stelesnené v postave bosorky, strigy. Nejde o slovenské špecifikum, takéto poverové predstavy boli rozšírené v celej Európe.

Drevený betlehem zo zbierok Kysuckého múzea

Fotografie: Archív Kysuckého múzea v Čadci

Štedrovečerný stôl

Podľa predstavy, že každý človek sa rodí s vopred daným osudom, v predvečer väčšiny stridžích dní, predovšetkým sviatkov sv. Ondreja a sv. Lucie, sa dievky usilovali nazrieť do budúcnosti a spoznať meno svojho nastávajúceho a jeho povolanie. Budúceho manžela si veštili trasením plotu či posteľe, liatím olova, varením halušiek s papierikmi s napísanými mužskými menami, alebo pomocou narezaných čerešňových halúzok, ktoré nechali zakvitnúť do Štedrého dňa. V predvečer sviatkov sv. Mikuláša a sv. Lucie (na juhozápadnom Slovensku aj v predvečer sviatku sv. Barbory) sa konali obchôdzky s maskami Mikuláša, Čerta, v meste aj Anjela, respektíve so ženskými postavami Lucii (v okolí Topolčian Barboriek). Kým prvá z obchôdzok sa v súčasnosti spája najmä s obdarúvaním detí, druhá plnila magicko-ochrannú funkciu (vymetanie zla z príbytkov).

Samotné vianočné obdobie a s ním spojené obyčaje sa začínajú Štedrým dňom (24. december). Nasledujú sviatky Božieho narodenia (25. december) a svätého Štefana (26. december). Početné obyčaje sa viazali aj k Novému roku (1. január) a najmä k sviatku Troch kráľov (6. január). Kresťanský motív narodenia Ježiša Krista sakralizoval obradový čas, ku ktorému sa viazali najpočetnejšie a najbohatšie obyčajové tradície z celého kalendárneho roka.

Až do polovice 20. storočia (v niektorých rodinách aj neskôr) sa Štedrý deň (Štedrý večer) v jednotlivých regiónoch Slovenska nazýval aj Vilija či Na Viliju (skomolenina latinského „vigília“), Dohviezdny večer (podľa dodržiavania pôstu až do východu prvej hviezdy) alebo Kračún. V tento deň

sa vykonával celý rad magických úkonov, pomocou ktorých sa dali určiť najhlavnejšie a najdôležitejšie udalosti v nasledujúcom roku. Veštilo sa zdravie rodiny a jej jednotlivých členov, svadba alebo úmrtie, veľkosť úrody, prírastok dobytky či znáška vajec. Aj každodenné práce sa vykonávali podľa pravidiel predpísaných tradíciou, aby sa zabezpečila všeobecná prosperita.

Významnú úlohu vo vianočnej obradovosti zohrávalo prinesenie vianočného stromčeka – vrcholčeka jedle, smreka či tisu (polaznička, šťastie, štedrák, jezulan) do domu. V predvečer Štedrého dňa ho priniesol gazda do izby, v ktorej sa zhaslo svetlo. Potom ho obsypával obilím, aby Pán Boh dal domácim toľko kôp obilia v budúcom roku, koľko spadlo zrníek na zem. Pôvodne sa stromček vešal nad stolom v rohu miestnosti špičkou nadol. Neskôr visel hore vrcholcom, upevnený na háku a nezdobený. V medzivojnovom období už stál na lavici a zdobil sa jablkami, orechmi a slamenými ozdobami. Druhý, nezdobený stromček sa dával do maštale zvieratám, aby sa rozmnožili; ďalší sa zapichol do hnoja ako sídla životodarnej sily, čím sa mala dosiahnuť dobrá úroda. Na severovýchodnom Slovensku sa miestami až do 70. rokov 20. storočia nad stôl vešal slamený stromček (pavúk, kvočka, muší raj) ako symbol dobrej úrody obilnín v nadchádzajúcom roku.

Veľký význam sa pripisoval aj použitiu posvätných zeliniek, ale aj príprave štedrovečerných jedál a úprave štedrovečerného stola. Pod stôl i na lavicu sa dávala slama ako symbol narodenia Ježiša v betlehemskej maštali (slama pôvodne symbolizovala dobrú úrodu

na Slovensku

Príprava vianočného stromčeka

Betlehemci z Ďurčiny

a spájala sa s kultom mŕtvych predkov). Nohy stola sa obkrútili reťazou alebo povrazom, čo malo symbolizovať rodinnú uzavretosť a jej súdržnosť. Na stôl sa položil chlieb, med, cesnak, cibula, obľátky, ktoré symbolizovali telo Ježiša Krista, orechy a jablká. Nesmeli chýbať mince či rybie šupiny (symbol bohatstva) a po troche zo všetkých dopestovaných plodín, aby sa zaistila ich dobrá úroda v budúcom roku. Niekde pod obrus dali aj srsť domácich zvierat a perie hydiny, aby sa dobre množili, ale aj šipky a mak ako symbol dobrého zdravia a bohatstva.

Večera sa začínala po vyjdení prvej hviezdy spoločnou modlitbou. Gazdiná každému členovi rodiny urobila na čelo medom krížik, aby boli sladkí a dobrí ako med, a aby bol taký aj celý nasledujúci rok. Nasledovala konzumácia obľátok s medom (niekde aj s cesnakom či čiernym korením – na zabezpečenie dobrého zdravia), potom sa podávala kapustnica s hríbmami, prípadne hrachová, fazuľová, slivková alebo hrušková polievka. Nechýbala krupicová kaša, opekanice, halušky alebo rezance s makom a kapusta so zemiakmi. Až od polovice 20. storočia sa vplyvom českej kuchyne a zlepšovaním životných pomerov rozšíril vyprázaný kapor a zemiakový šalát. Nechýbali ani koláče, napríklad štedrák či prepletané koláče ako symbol spojenia dobra a zla, živých a mŕtvych, neba a zeme, neskôr nahradené vianočkami. Na stole sa zapálila sviečka. Podľa toho, do ktorej strany sa vychýlil jej plameň, sa určovalo, či niekto zomrie (napríklad ak sa vychýlil smerom k cintorínu). Zdravie alebo prípadné úmrtie sa veštilo aj podľa orechového jadra či rozkrojeného jablka.

Pred polnocou sa všetci pobrali do kostola na polnočnú omšu. K štedrovečerným zvykom však patrilo aj koledovanie – chodenie po spievaní. Obrad koledovania mal formu obchôdzky, pri ktorej koledujúci obchádzali domy a prostriedkami tradičnej symboliky želali všeobecnú prosperitu. Ich spev niekedy sprevádzala harmonika. Zmyslom kolied bolo priniesť zdravie, šťastie a blahobyt jednotlivcovi, rodine i celému spoločenstvu. Súčasne koledovanie možno vnímať ako obrad vzájomného dobra a výraz spolupatričnosti celého lokálneho spoločenstva.

Na rozdiel od väčšiny západoeurópskych krajín, kde sa spoločenské obyčaje (vzájomné návštevy, obdarúvanie, hodovanie) sústreďujú na sviatok Božieho narodenia, na Slovensku sa tento deň slávil v prísne uzavretom rodinnom kruhu. Magické úkony, zákazy i príkazy, ktoré sa k nemu sústreďovali, mali prívodiť prosperitu rodiny i hospodárstva. Rozšírený bol zákaz návštev. Ráno sa všetci rodinní príslušníci umyli vo vode, do ktorej vložili mince, aby si po celý rok zabezpečili dostatok peňazí. Počas dňa sa nesmeli nič robiť, ani variť, preto sa konzumovali zvyšky štedrovečerných jedál. Ani riad sa neumýval. Bolo zakázané aj česanie a zemetanie. Na sviatok sv. Štefana sa konali prvé tanečné zábavy od Kataríny a v kostoloch sa svätli ovos. Po dedinách chodili vinšovať polazníci, obyčajne mladí zdraví chlapi či mládenci, čo zaručovalo, že ako prvý návštevník do domu nevstúpi starý chorý človek, prípadne žena. To by malo za následok neúrodu a nešťastie v rodine.

Na Nový rok sa obvykle išlo do kostola. Po návrate ženy vysvätili dom (obytné aj hospodárske budovy), aby ich chránili

Drevený betlehem

Betlehem z kukuričného šúpolia

pred prístupom zlých duchov a ľudí. Známe boli aj predpovede počasia: napríklad červené ranné zore veštili víchrice, neúrodu, biedu či vojnu. Znovu sa stretáme s rozšírenou predstavou, že príchod cudzej ženy do domu znamená nešťastie pre celú rodinu. Obradno-magickú funkciu plnila aj strava. Platil rituálny zákaz konzumácie hydiny či zajačiny, aby domácim neutelelo (neuteiklo) šťastie. K začiatku nového roka sa viazali aj početné vinše, ktoré prednášali chlapi, zriedkavejšie muži. Zmysel a obsah novoročných vinšov bol podobný vianočným. Ich podstatou bolo pranie všeobecnej hospodárskej prosperity, spokojného života a dobrého zdravia; v niektorých dominovali aj žartovné motívy alebo pýtanie výslužky. Na Nový rok tiež chodili po kolede farár, kostolník, organista a hrobár (niekde sa s cirkevnou koledou začínalo už na Štefana), čo trvalo až do Troch kráľov. Kňaz vysvätili obydlie a trojkraľovou kriedou napísal nad vchodové dvere C+M+B (Christus mansionem benedicat – Kristus nech žehná tento dom) a príslušný rok. Ľudia tomuto aktu pripisovali veľký význam, lebo verili, že im zaručí ochranu pred zlými duchmi.

Vianočné obdobie sa končí sviatkom Troch kráľov. V tento deň sa v kostoloch svätila voda a krieda, ktoré sa v ľudovom prostredí používali ako ochrana pred démonmi. Posvätenou vodou sa vykropili obydlia i stajne, naplnili sa ňou domáce sväteničky a odložila sa do fľaštičiek, keďže sa verilo, že do roka sa nepokazí. Rozšírené bolo aj chodenie po domoch spojené s vinšovaním a predvádzaním dramatického výjavu o narodení Ježiša Krista. Tento zvyk súvisí s kolonizáciou horských a podhorských oblastí na valaskom práve. Potvrdzujú to i postavy pastierov, ktoré v týchto hrách vystupovali. Rozšírené boli aj obchôdzky betlehemcov, ktorí predstavovali troch kráľov (východných mudrcov) prichádzajúcich pokloniť sa Ježiškovi. Pri príchode do domu spievali a rodinám vinšovali zdravie, šťastie a dobrú úrodu. Za odmenu dostávali koláče, ovocie i peniaze. Trojkraľový večer mládež oslavovala zábavami spojenými s tancom. ■

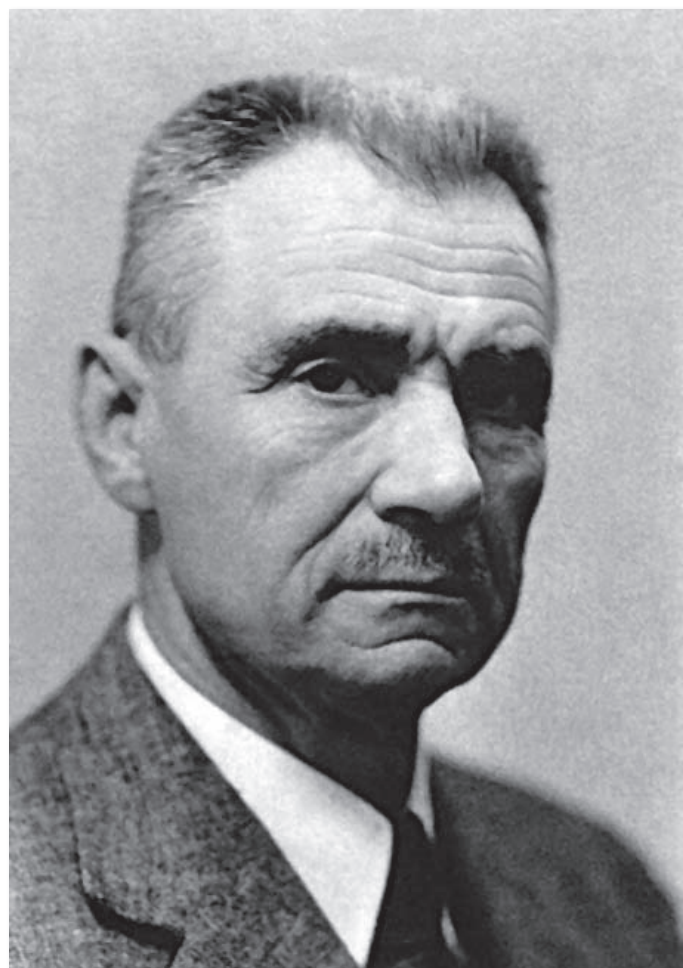
145. VÝROČIE NARODENIA

DUŠANA JURKOVIČA

**„UMELECKÉ DIELO
MÁ KORENE V ČASE.
TIEŽ SOM VŽDY
OPATRNE NAČÚVAL
JEHO HLASU.“**

Dielo architekta Dušana Jurkoviča sa právom pokladá za kultúrne dedičstvo celého národa. Jurkovič patril medzi prvých skutočne úspešných propagátorov slovenského ľudového výtvarného umenia na medzinárodnej scéne. Už ako začínajúci architekt zmapoval veľkú časť ľudového umenia a jeho prvky následne pretavil do svojich architektonických návrhov.

Dušan Samo Jurkovič sa narodil 23. augusta 1868 do rodiny vidieckej inteligencie, čo mu neskôr uľahčilo získať vzdelanie. Otec Juraj Jurkovič pôsobil ako notár v Brezovej pod Bradlom, kam sa s rodinou presťahoval z Turej Lúky. V rodine Jurkovičovcov nebola núdza o osobnosti – starý otec Samuel Jurkovič bol zakladateľom družstevníctva na Slovensku, strýc Jozef Miloslav Hurban národným buditeľom, bratranec Svetozár Hurban Vajanský zas spisovateľom a publicistom.

Slovenský architekt Dušan Samo Jurkovič

Základné vzdelanie získal Jurkovič v Brezovej pod Bradlom, potom pokračoval na nižšom gymnáziu v Šoproni, ktoré ukončil v roku 1884. Výtvarný a technický talent mladého Dušana presvedčil rodinu, aby mu umožnila štúdium staviteľstva na Štátnej priemyselnej škole vo Viedni. Najmä otec, ktorý mal so synom iné plány, sa s tým nevedel dlho zmieriť, no synova usilovnosť ho presvedčila a aj on sa neskôr stal jeho obdivovateľom. Štátna priemyselná škola vo Viedni patrila v tom čase ku špičkovým inštitúciám svojho druhu nielen v Rakúsko-Uhorsku, ale aj v celej Európe. Pod vedením profesora Rudolfa Feldschareka tu Jurkovič v rokoch 1884 – 1889 študoval odbor staviteľstvo. Život vo Viedni nebol pre neho vôbec ľahký, keďže prišiel bez znalosti nemčiny a bez prostriedkov. V tom čase vo svete vrcholil umelecký smer secesia, ktorá mala svoje korene v ľudovej architektúre, a to mladému Jurkovičovi doslova učarilo. Okamžite sa stal jej priaznivcom, a tak si v už skorej mladosti presne zadefinoval ďalšie smerovanie. V secesii sa totiž dali skĺbiť moderné architektonické trendy a tradičná malebnosť ľudového umenia, ku ktorému Jurkovič už od detstva inklinoval.

Po skončení školy prežil tovarišské roky v projekčnej kancelárii M. Urbánka v moravskom Vsetíne. Zároveň začal svoj vlastný výskum ľudového staviteľstva na severozápadnom Slovensku a moravsko-slovenskom pomedzí. Zaujala ho najmä architektúra Oravy a rázovitej obce Čičmany. Neskôr dostal objednávku na prestavbu turistických objektov, takzvaných „pustevní“, na hore Radhošť na Morave. Za toto dielo si vyslúžil označenie básnik dreva. Dlhoročné štúdium jednotlivých ľudových architektur prinieslo svoje ovocie v podobe 14-zväzkovej

práce encyklopedického charakteru Die slowakische Volksarbeit. Táto kniha vyšla trojjazyčne vo Viedni. Poznatky zo štúdia ľudových stavieb na Valašsku zhrnul v teoretickej práci Malování štítů na Valašsku. Tu s obdivom zdokumentoval ornamentiku na štítoch domov. S fotoaparátom prešiel krajinu od Valašska cez Záhorie, Myjavu, celé Slovensko až po Gemer a zdokumentoval nespočetné množstvo stavieb, exteriérov i interiérov, nástrojov, krojov, výšiviek a čipiek, ktoré šťastí publikoval v zošitoch, vychádzajúcich v rokoch 1905 – 1913 vo Viedni pod názvom Práce lidu našeho. Tieto poznatky neskôr zúročil aj v práci Slovak popular art (Slovenské ľudové umenie), v katalógu k výstave slovenského umenia v londýnskej Doré Gallery v roku 1911, v ktorej prezentoval hlavne špecifiká a hodnoty ľudového staviteľstva, textilnej tvorby a odevu v kontexte so svetovou kultúrou. Množstvo ľudových motívov z rôznych častí Slovenska a Moravy nájdeme aj v interiéroch Spolkového a kul-

túrneho domu v Skalici. Skalický projekt bol plodom spolupráce Dušana Jurkoviča s národným hnutím, predovšetkým so skupinou okolo hlasistu Dr. Pavla Blahu. Jurkovič mal úzke vzťahy so slovenským národným hnutím už od študentských čias vo Viedni, keď pôsobil v spolku slovenských študentov Tatran.

V roku 1899 sa usadil v Brne, kde pôsobil ako samostatný architekt. Jeho práce tu boli vysoko oceňované a stal sa

Interiér vily v Brne

SLOVENSKEHO ARCHITEKTA, UMELCA A ETNOGRAFA

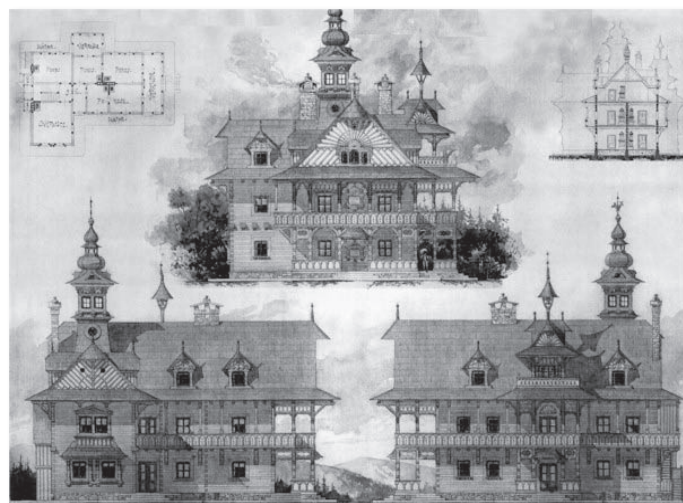

Krytý drevený most v Novom Meste nad Metujou

jedným z najviac vyžadovaných architektov. Tvoril projekty pre významné inštitúcie, mestské samosprávy a osobnosti spoločenského života. Jedným z nich bol aj moravský podnikateľ Bartelmus. Táto práca sa stala v jeho živote jednou z kľúčových. Práve pri nej sa zoznámil so svojou budúcou manželkou Boženou, dcérou podnikateľa Bartelmusa. Pre svoju rodinu dal postaviť pri Brne vilu podľa vlastných projektov. Tá sa dnes sa radí k jeho najlepším prácam.

V roku 1901 odišiel do Luhačovických kúpeľov a zrealizoval tam svoje návrhy kúpeľných stavieb, niekoľko liečebných centier. Stal sa tak dvorným architektom Luhačovic, ktoré dodnes patria ku klenotom modernej českej, ako aj slovenskej architektúry. Predstavujú jednu z najkrajších ukážok česko-slovenskej vetvy európskej secesie.

Spomedzi všetkých významných stavieb a návrhov Dušana Jurkoviča je najznámejšia realizácia pamätníka generála Milana Rastislava Štefánika – mohyla na Bradle. Tomuto projektu však predchádzali mnohé iné stavby podobného charakteru. Ako architekt musel počas 1. svetovej vojny nastúpiť na vojenskú službu vo funkcii projektanta poľných cintorínov pri veliteľstve v Krakove. Navrhol celý komplex vojenských cintorínov, situovaných v oblasti západnej Haliče. Viacerí výtvarní teoretici považujú stavby cintorínov za jeho umelecky najhodnotnejšie diela. Tu sa začala známa Jurkovičova pomníková tvorba a zavŕšil sa prechod od dreva ku kameňu. A práve vtedy mohla začať vznikáť Štefánikova mohyla.

Turistické objekty "Pustevny" - plán

Na Slovensku zastihli Jurkoviča nové architektonické postupy a smery. Postupne z nich preberal inšpirácie, najmä z funkcionalizmu. Na jeho tvorbu vplývali myšlienky: „... novej architektúry, oslobodzujúcej sa od dekorativizmu, kde rozhodujúcou sa stáva Loosovská nová vecnosť, Sullivanova forma sleduje funkciu, Le Corbusierova idea domu ako stroja na bývanie, či Miesovské krédo menej je viac. Pritom nezanedbateľným prameňom jeho inšpirácie bola drevená ľudová architektúra so svojou dekoratívnosťou, ale aj jednoduchosťou a monumentálnosťou tvaru.“ Vo funkcionalistickom duchu sa niesol najmä projekt Kochovejho sanatória v Bratislave a stanice lanovky na Lomnický štít.

Projektoval veľké nájomné domy aj typizované rodinné domčeky pre široké vrstvy. Navrhol a postavil vlastné rodinné sídlo v Bratislave. Zároveň tvorivo nadväzoval na umelecké zámery z predošlého obdobia, napríklad na úpravy historických objektov. Vypracoval projekt prestavby zámku vo Zvolene a návrh rekonštrukcie Bratislavského hradu ako univerzitného centra. V dvadsiatych rokoch sa významne zapojil do spoločensko-kultúrnych aktivít. Patril k zakladateľom Zemeľského múzea v Bratislave, pôsobil ako vládny komisár na ochranu pamiatok a predseda Umeleckej besedy slovenskej. Stal sa tiež členom Masarykovej Akadémie práce, predsedom kuratória novozaloženej Školy umeleckých remesiel a Spoločnosti slovenského vlastivedného múzea, členom Českej akadémie vied a umení a členom Spolku výtvarných umelcov Mánes v Prahe. Ako amatérsky jaskyniar zorganizoval komisiu, ktorej úlohou bolo preskúmať sprístupnenie Demänovských jaskýň.

Za svoju tvorbu získal množstvo ocenení: Zlatú medailu I. triedy za architektúru na medzinárodnej výstave moderného dekoratívneho a úžitkového umenia v Paríži, diplomy za architektúru na medzinárodných výstavách v Budapešti, Miláne a Varšave, čestný doktorát filozofie Univerzity J. A. Komenského v Bratislave a titul národný umelec. Stal sa čestným predsedom Spolku architektov Slovenska a v roku 1991 mu udelili Rad T. G. Masaryka I. triedy in memoriam.

V období vojnovy Slovenskej republiky sa odmlčal. Odišiel z verejného života a utiahol sa do vnútorného sveta výtvarných predstáv. To sa premietlo aj do série utopických návrhov na pomníky obetí, resp. pamätníky udalostí vojny. Ku koncu vojny sa však prostredníctvom synov zapojil do aktívneho odboja. Po roku 1945 sa napriek vysokému veku opäť pustil do umeleckých a spoločenských aktivít. Zomrel 21. decembra 1947.

Spracované podľa: www.osobnosti.sk

<http://bialczynski.wordpress.com/tag/dusan-jurkovic/>

Mohyla na Bradle - najznámejšie dielo Dušana Jurkoviča

Po roku 1918, po vzniku slobodnej Československej republiky sa Jurkovič rozhodol vrátiť z Brna späť na Slovensko. Bol nadšeným priaznivcom novej republiky a postavenia Slovákov v nej. Preto, keď ho po tragickej smrti prvého ministra obrany Československej republiky Milana Rastislava Štefánika požiadal prezident a Štefánikov blízky priateľ Tomáš Garrigue Masaryk, aby navrhol pomník pre tohto významného Slováka, Jurkovič neváhal a dal sa do práce na projekte mohyly. Dielo sa stalo vyvrcholením jeho pomníkovej tvorby a predstavuje jeden z vrcholov pamätníkovej monumentálnej tvorby medzi vojnového obdobia v stredoeurópskom meradle. Projektom mohyly splnil Jurkovič Štefánikovo želanie spočinúť v rodnej zemi. Výber lokality na severnom výbežku Malých Karpát nad Štefánikovým rodiskom zaručil prirodzenú dominantnosť pamätníka celému okoliu. Jurkovič taktiež vytvoril diela na pamiatku osobností Pavla Országha Hviezdoslava, Jána Kollára, Jozefa Miloslava Hurbana či Pavla Blaha.

Jurkovičov dom v Luhačoviciach

Nikola Paula Šimkovičová

Odbila hodina

*Počasié sychravé
nastalo poludnie,
tváre meravé
prestalo kvílenie.*

*Kvílenie do prázdna,
život nás prezrádza,
tunelom do chladna
cestou nás uvádza.
Zavádza, že nič nebolí
– podvádza, že to prebolí
a že čas rany zahojí.*

*Zavádza, nekričí o pomoc,
– podvádza, hľadá si výpomoc.*

*Myseľ ho dráždi –
hľadá odpoveď.
V ukrutnom daždi
čaká na spoveď.
Srdce ho ťaží,
ľutuje lží
a dúfa vo vieru,
chce zažiť vše ´odznovu.*

Lásky dotyk

*Láska skromne schovaná pod plamienkom pálivým
len cez oči iskrám a žiaram ihravým
posiela poštu tajomnú,
váhavú i ráznu –
vášňou zaliatu,
tak štiplavo krásnu,
keď tisíc malých krídel
štekli láskou chvené telo,
keď každý nádychu prídel
zmení srdce tlkot v dielo
– hudobné, ba i tanečné,
keď ich iskry pohľadov sú sťa večné.*

*Ich zmysly omámené vôňou
krajšou ako tie kvety
spletú si tmu s tňou
a slovo s dotykom svätým.
Jemné brušká prstov hrajú symfóniu divov
a smrteľný predslov hasí požiar živou vodou.*

Plameň

*Deň čo deň píšem riadky o tebe,
mysli mojej kradneš vzácne vety – slová,
čo aj tak nevyslovia mená
citu vzácneho aj v chudobe.*

*No predsa iskrú v mojich očiach vzplanieš
a nenecháš ju vychladnúť,
keď v krutej zime triesku zažneš,
z ktorej plameň vrtký nejde vyhasnúť.*

*Možno sa popáliš,
keď skúsiš ho zahasiť,
možno sa popáliš,
keď skúsiš doň priložiť.
Preto horieť mu dovoľ
do poslednej sekundy,
kým ostane len uhol
a popol posledný.*

Búrka bez dažďa

*Vonku ticho,
obloha sa stiahla.
Kríky hriechov
z ktorých ruža vzrástla.*

*Vietor fúka silno cez kríky
a jemná ruža stráca lupienky.*

*Búrka to veľká,
trhá ruži krídla
a ona sa nechá,
že v tej búrke zhynula.
Červené tie lupene
na tej čistej ruži
už len v stonku zlomené,
keď búrka nad ňou krúži.*

Skaza sveta

*Besný je svet,
krvavý kvet
čo už nevykvitne...*

*Drsný je ten,
čo zmení sen
v „zrúdy“ nespútané...*

*Šibalský had
plný je zrád
z túžby nesplnenej...*

*Pokusy plané,
odplaty drahé
Evu prestrojenej...*

*Čaká sa dlho
na sväté ticho
skazy nasýtenej.*

Kolíška rozprávok

*Kolíška rozprávok
ušíta z priadze
pletie nás navonok,
nekladie medze.*

*Preskočíš hrádzu,
spadneš do hlboka.
Postavíš oázu
na mieste proroka.*

*Neveríš rozprávkam,
stratíš sa v myšlienke.
Raz si tu, raz tam
nájdeš ho v kolíske.*

*Kolíška rozprávok
ušíta z priadze.
Sme len časť myšlienok
v niekoho oáze.*

Záletník...

*Málo je krásy
po všetky časy.
Málo je spásy
za naše hlasy.*

*Málo je nehy
a prázdne sú brehy.
Málo je snahy
čo nezvážia váhy.*

*Toť málo je času,
tak málo je času!
On má svoju trasu
a nepozná krásu,
nepozná nehu
a nepozná snahu.
On nepozná spásu
ani hodnotu hlasu.*

*Je rýchlejší než my a pomalší než naše deti.
No on ich raz aj tak dohoní...*

Holubice ston

*Zriekla sa neba
slúžka patrónova
utiekla z raja
sloboda Judášova
zhodila putá
záťaž z olova
tá hra je krutá
a múdra je sova
na domov späť
začína znova.*

*Uteká leto
strmo sa chová
berie jej slová.*

*Tých rokov strata
a šanca nová
duše zas spúta
a rozum stoná...*

Nikola Paula Šimkovičová je mladá Slovenka, narodila sa v roku 1993 v Banskej Bystrici. V roku 2008 sa prihlásila na Bilingválne reálne gymnázium pri Školskom spolku Komenský vo Viedni. Po úspešnom absolvovaní prijímacích skúšok bola na túto školu prijatá, a tak sa jej život preorientoval zo Slovenska na Rakúsko. Počas štyroch rokov na gymnáziu si našla skvelých priateľov a naučila sa hovoriť nielen po nemecky, ale aj po anglicky a španielsky. V roku 2012 úspešne zmaturovala a rozhodla sa zostať vo Viedni aj naďalej. Momentálne je študentkou na Viedenskej univerzite so zameraním na psychológiu. K písaniu si vyvinula vzťah už ako dieťa. V šiestich rokoch začala s písaním poviedok a krátkych príbehov, neskôr, keď mala dvanásť, začala písať básne, čo ju začína baviť čím ďalej tým viac. Jej veľkým snom je raz vydať zbierku básní a stať sa redaktorkou v rozhlase.

NÁRODNOSTNÉ MENŠINY V Povedomí POLITICKÝCH STRÁN

V posledných rokoch sa viedenský Slováci spolu s inými menšinovými organizáciami v Rakúsku aktívne zapojili do iniciatívy za vypracovanie moderného menšinového zákona, ktorý by zodpovedal medzinárodným štandardom. Zatiaľ bez zlepšenia našej situácie.

Člen predsedníctva ARGE (Viedenská pracovná spoločnosť pre otázky národnostných skupín) Vladimír Mlynár spolupracoval na špecifikovaní princípov novelizácie zákona o postavení národnostných menšín v Rakúsku. Pred parlamentnými voľbami ARGE konfrontovala politické strany s touto otázkou. Aký bol ohlas? FPÖ a BZÖ ignorovali naše požiadavky, SPÖ bola prekvapená novým prístupom a politici tímu Stronach (ako sme mohli pozorovať aj pri iných diskusiách) nevedeli, o čom to vlastne je. Krátky prehľad predložila ARGE na tlačovej konferencii 19. septembra 2013.

Die in den letzten Jahren unternommenen Versuche des Bundeskanzleramtes, das geltende Volksgruppengesetz in zentralen Punkten zu ändern, sind von den Volksgruppen einhellig abgelehnt worden. Diese Versuche ignorierten nicht nur wesentliche Empfehlungen internationaler Organisationen, insbesondere des Europarats, sondern hätten sogar eine Verschlechterung der geltenden Rechtslage bedeutet. Um demgegenüber mit der internationalen Weiterentwicklung der ethnischen Grund- und Menschenrechte Schritt zu halten und dem Ansehen Österreichs nicht noch weiter zu schaden, hat sich bereits im Spätherbst 2012 eine Reihe von Volksgruppenorganisationen, Menschenrechtsgruppen und engagierten Einzelpersonen, auf Initiative der ARGE, auf einige Grundsätze eines modernen Volksgruppenrechts für Österreich einstimmig verständigt. Diese Punkte haben stichwortartig zum Ziel:

Konstituierung jeder anerkannten Volksgruppe als Körperschaft öffentlichen Rechts. In dieser liegt das Schwergewicht bei den Volksgruppenorganisationen, unterstützt von Religionsgesellschaften und politischen Parteien.

Jede Körperschaft besitzt einen selbstständigen Wirkungsbereich und hat Rechtsanspruch auf wertgesicherte staatliche Förderung. Klare Spielregeln zur Anerkennung von neuen Volksgruppen in einem rechtsstaatlichen Verfahren.

SPÖ, ÖVP und die GRÜNEN gehen in den Stellungnahmen auf einzelne Punkte ein. Deren Standpunkte sind vergleichbar. Das Team Stronach sieht in seinem Antwortschreiben prinzipiell keine Notwendigkeit für eine Änderung des Volksgruppengesetzes, da es persönliche Lebensbereiche der Menschen nicht reglementiert sehen will.

Kein Ja zur Körperschaft öffentlichen Rechts

Die SPÖ sieht die Konstituierung der Volksgruppen als Körperschaft öffentlichen Rechts als nicht geeignet, da für diese eine Pflichtmitgliedschaft erforderlich sei. Das steht im Widerspruch zum freien Bekenntnis zu einer Volksgruppe. Die ÖVO begrüßt neue Spielregeln zur Stärkung der Eigenständigkeit von Volksgruppen, zweifelt jedoch ebenfalls an einer derartigen Lösung. Für die GRÜNEN ist die Bildung einer öffentlich-rechtlichen Körperschaft, um als Rechtsträger der Volksgruppen zu fungieren, denkbar. Möglich ist aber auch nach Ansicht der GRÜNEN, dass sich die Volksgruppen als Interessensgemeinschaften unter Dachorganisationen formieren, die mit dem Verbandsklagerecht ausgestattet werden.

Keine wertgesichert staatliche Förderung

Sehr zurückhaltend äußern sich die Parteien beim Thema Rechtsanspruch auf wertgesicherte staatliche Förderung. Die SPÖ regt

an, die Volksgruppenbeiräte im Sinne eines zivilgesellschaftlichen Modells mit „ausgeweiteter Autonomie“ neu zu konstituieren. Die vorgeschlagene Änderung bei den Förderungsbestimmungen soll sie zielgerichteter, effizienter und flexibler gestalten, wobei die Volksgruppen bei der Vergabe verstärkt einzubinden sind. Die ÖVP sieht die Frage der Verteilung der Fördermittel auf die einzelnen Volksgruppen offen, und geht ebenso wenig auf den Rechtsanspruch der wertgesicherten Förderung ein wie die SPÖ. Für die GRÜNEN ist die Valorisierung und Aufwertung der Volksgruppenförderung bereits seit Jahren überfällig.

Skepsis gegenüber Anerkennung neuer Volksgruppen

Auf die Frage zur Schaffung eines rechtsstaatlichen Verfahrens zur Anerkennung neuer Volksgruppen geht die SPÖ schon gar nicht ein. Sie spricht von der Notwendigkeit eines modernen Volksgruppenrechts, das in der nächsten Regierungsperiode unter bestmöglicher „Einbindung und Mitwirkung der österreichischen Volksgruppen“ erfolgen wird. Nach der „Jahrhundertlösung“ in der Ortstafelfrage ist sie da sehr zuversichtlich. Sehr skeptisch äußert sich die ÖVP zu einem rechtsstaatlichen Verfahren zur Anerkennung neuer Volksgruppen. Diesbezüglich ist sie immer von den historisch auf dem Gebiet der heutigen Republik Österreich beheimateten Minderheiten ausgegangen. Von dieser Voraussetzung sollten wir aus Sicht der ÖVP aus gutem Grund nicht abgehen.

Die GRÜNEN beantworten diese Frage sachlich ohne sich auf ein Ja oder Nein festzulegen. Sie klären auf, welche Minderheiten zurzeit als anerkannte Volksgruppen gelten und dass Einigkeit darüber herrscht, dass nach drei Generationen (etwa 100 Jahre) ein Anspruch auf Anerkennung als autochthone Minderheit erhoben werden kann. Die österreichische Staatsbürgerschaft, die nichtdeutsche Muttersprache und ein eigenes Volkstum sind Voraussetzung dafür. Für Die GRÜNEN ist das Forcieren einer vernünftigen Kulturpolitik, die auf unterschiedlichen Sprachen und Kulturen aufbaut, wichtiger, als die Frage der Anerkennung neuer autochthoner Minderheiten.

Schlechte Aussichten für die Volksgruppen

Fazit: Die wahlwerbenden Parteien haben kaum Interesse an den Volksgruppen. Wenig konkrete Antworten von SPÖ, ÖVP und GRÜNEN. FPÖ und BZÖ schweigen sich aus. Das Team Stronach verfehlt das Thema komplett. Keine guten Aussichten für die Entwicklung der Volksgruppen in Österreich!

(skrátene a upravené – Vlado Mlynár)

Z tlačovej konferencie
pracovnej spoločnosti ARGE

Foto: Peter Tyrán

Wiener Arbeitsgemeinschaft für Volksgruppenfragen – Volksgruppeninstitut

Die „Wiener Arbeitsgemeinschaft für Volksgruppenfragen – Volksgruppeninstitut“ (ARGE) ist eine überparteiliche, österreichbewusste Vereinigung aller an Volksgruppenfragen Interessierten, im Besonderen von Angehörigen der sechs in Österreich beheimateten Volksgruppen (Kroaten, Slowenen, Tschechen, Slowaken, Ungarn und Roma). Der 1983 gegründete Verein bezweckt einerseits die fachlich, fundierte Behandlung von Volksgruppenfragen, andererseits aber auch eine Verbesserung der Situation der in Wien ansässigen ethnischen Gruppen österreichischer Staatsbürger.

GENERÁLNE ZHROMAŽDENIE

Dňa 26. novembra 2013 sa konalo generálne zhromaždenie RSKS a SOVA, na ktorom podpredseda Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku Vlado Mlynár informoval o aktuálnej situácii národnostných skupín v Rakúsku, zhodnotil našu činnosť za uplynulé dva roky a ako predseda Slovenského školského spolku predstavil aj aktivity určené pre deti. Pokladníčky oboch výborov podali správu o hospodárení. Potom sa uskutočnila voľba výborov. V nasledujúcom dvojročnom období budú výbory pracovať v tomto zložení:

Vlado Mlynár pri prezentácii spolkových aktivít

Fotografie: Ingrid Fux

Pozorné publikum

Výbor RSKS

Predsedníčka	Ingrid Konrad
1. podpredseda	Jozef Macura
2. podpredseda	Vlado Mlynár
Pokladníčka	Andrea Čepiššák
Zapisovateľka	Zuzana Letner
Kultúrna referentka	Edith Veith
Športová referentka	Slavomíra Vančová
Sekretárka	Ingrid Žalneva

REVÍZNA KOMISIA:

1. kontrolórka	Jana Gregor-Rogler
2. kontrolórka	Martina Víglašská

ROZŠÍRENÝ VÝBOR:

Mária Kolek, Helena Steiner, Ingrid Fux, Cyril Čepiššák, Daniela Helienek

Výbor SOVA

Predseda	Vlado Mlynár
1. podpredsedníčka	Iveta Gregor
2. podpredsedníčka	Cecília Kersch
Pokladníčka	Elena Mandik
Zapisovateľka	Angela Michelitsch

REVÍZNA KOMISIA:

1. kontrolórka	Elena Beda
2. kontrolórka	Miriam Čillíková

Členom výborov ďakujeme za ich doterajšiu prácu pre našu slovenskú národnostnú skupinu a prajeme im veľa elánu do ďalšieho funkčného obdobia.

-red-

CENTROPE-PREIS 2013

Am 29. Oktober 2013 ist bereits zum siebten Mal der „CENTROPE-Preis“ für herausragendes, grenzüberschreitendes und völkerverbindendes Engagement in der Großraumregion Mitteleuropa verliehen worden. In diesem Jahr wurden Nika Brettschneider und Ludvik Kavin, Leiterin und Leiter des Wiener Theaters Brett, ausgezeichnet. Überreicht wurde der CENTROPE-Preis 2013 - eine Initiative der Stadt Wien und der Raiffeisenlandesbank Niederösterreich Wien - von Gemeinderätin Elisabeth Vitouch, gemeinsam mit Andreas Hopf, Raiffeisenlandesbank NÖ-Wien im Wiener Rathaus. „Der CENTROPE-Preis ist ein kleiner, wichtiger Schritt, um die Zusammenarbeit im Herzen Europas über die Grenzen zu verstärken“, so Vitouch. Die CENTROPE-Region habe sich bereits als Musterregion in Europa etabliert, betonte Hopf.

Sichtlich gerührt nahmen Nika Brettschneider und Ludvik Kavin den CENTROPE-Preis entgegen. „Der Preis wird uns dabei helfen, unsere weiteren Vorhaben umzusetzen“, so Kavin. In ihrer Laudatio hob die Kammerchauspielerin Maresa Hörbiger den Mut zur

Auseinandersetzung und ihr Bekenntnis zur kulturellen Vielfalt der beiden ausgezeichneten hervor: „Das grenzüberschreitende Miteinander bestimmt ihr Programm und ist Manifest einer starken Region im Herzen Europas.“

Das Theater Brett feiert im Jänner sein 30-jähriges Bestehen. Die Grundidee des Theaters in der Münzwardeingasse im 6. Bezirk ist die gegenseitige Kommunikation und kreative Zusammenarbeit mit den zentral-europäischen Nachbarländern Österreichs. Neben Aufführungen von Produktionen verschiedener AutorInnen aus diesen Regionen, veranstaltet das Theater seit 2006 das Festival „Mitteleuropäisches Theaterkarussell“, an dem KünstlerInnen aus der Slowakei, Ungarn, der Tschechischen Republik, Polen und Österreich teilnehmen. Im Rahmen dieses Projektes entsteht u.a. eine international besetzte Theaterproduktion: das „Sommer-Theaterkarussell“. (Rathauskorrespondenz, 29.10.2013)

K získanému oceneniu gratulujú vední divadla Brett – pani Nike Brettschneider a pánovi Ludvikovi Kavinovi aj oba naše

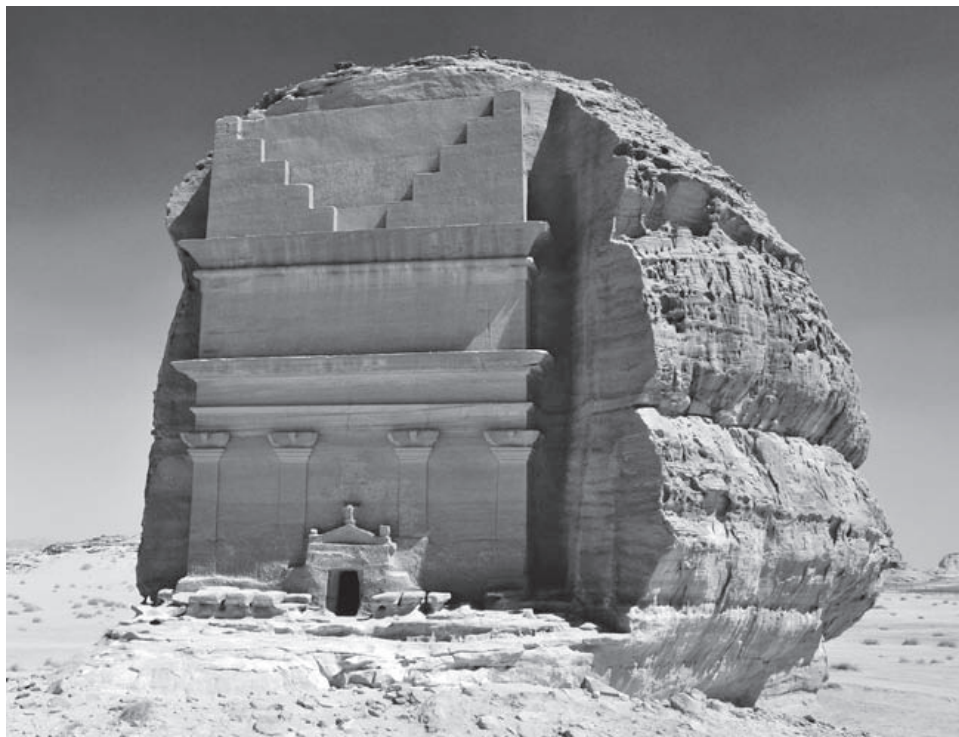
spolky. S divadlom Theater Brett nás spája dlhoročná spolupráca. Už niekoľko rokov sa práve na jeho doskách odohráva tradičné stretnutie našich najmenších členov s Mikulášom spojené s divadelným predstavením Divadla J. G. Tajovského zo Zvolena. Ani tento rok to nebolo ináč, Zvolenčania 8. decembra uviedli humornú rozprávku O troch víloch. V divadle Brett sme v minulosti organizovali aj iné divadelné predstavenia a dúfame, že naša dobrá spolupráca bude i naďalej pokračovať.

-red-

Martina Víglášká

NEZNÁMA SAUDSKÁ

Po celé stáročia bola táto krajina pre cudzincov uzavretá a dostali sa sem len tí najodvážnejší dobrodruhovia, ako Richard Burton, Thomas Edward Lawrence alebo Wilfred Thesiger, ktorí boli rozhodnutí riskovať vlastný život, aby ju mohli uvidieť. Dnes sa Saudská Arábia začína pomaličky otvárať svetu. Tých, ktorým sa podarí navštíviť ju, prekvapí najmagickjšími miestami na Arabskom polostrove.

Fotografie: Martina Víglášká

Najväčšia hrobka v Madain Saleh - Qasr Farid

Madain Saleh – Petra Saudskej Arábie

Jedným z takých mystických miest je aj Madain Saleh. Mesto takmer neznáme a stratené v púšti, hoci bolo v roku 2008 zapísané do Zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Leží na starodávnej obchodnej ceste medzi jordánskou Petrou a najposvätejším moslimským miestom – Mekkou, v provincii Hejaz, v západnej časti polostrova. Najstaršie známe doklady o osídlení tohto územia pochádzajú zo 6. – 4. storočia pred našim letopočtom, z kráľovstva arabského kmeňa Lihyanitov. Najväčší rozkvet však táto oblasť dosiahla v 1. storočí nášho letopočtu, keď sa dostala pod kontrolu Nabatejcov, vynikajúcich staviteľov, ktorí sa preslávili vybudovaním jordánskej Petry. V tejto oblasti postavili mesto Hegra – dnes známe ako Madain Saleh. Nabatejci objavili spôsob vrtania studní do skál, do skál vytesávali celé mestá, pohrebiská a budovali nádrže na zachytávanie dažďovej vody. V Madain Saleh dodnes možno obdivovať fasády sto tridsiatich hrobov vytesaných do skál. Každá z monumentálnych hrobiek, ktorých výzdoba svedčí o civilizácii s prekvitajúcou architektúrou a sochárstvom, patrila jednej rodine. Sociálne postavenie a finančné rozdiely majiteľov hrobiek sa odzrkadľujú na ich veľkosti a výzdobe. Nad vchodom štyridsiatich piatich hrobiek sú nápisy v aramejčine s detailmi o staviteľoch. Možno z nich vyčítať, že mnohé dali postaviť zámožné ženy.

Po Nabatejcoch prevzali moc nad mestom Rimania, ktorí ovládli sever Arabského polostrova v roku 106 n. l. Presmerovali tradičnú obchodnú trasu vedúcu z juhu Arabského polostrova na sever cez Červené more. Trasa cez more skrátila čas prepravy tovaru na polovicu a Madain Saleh stratilo svoje strategické postavenie i zdroj bohatstva. Prišlo o dane od karaván za prepravovaný tovar. Postupne sa z neho stala už len zastávka pre pútnikov smerujúcich do Mekky, aby sa v kedysi významnom meste občerstvili vodou a jedlom. Neskôr, keď sa Otomanská ríša rozhodla vybudovať železničnú trať Hejaz a zabezpečiť tak transport pútnikov do Mekky a Mediny z Turecka, Libanonu a Palestíny, v Madain Saleh postavili hlavnú

stanicu. Vybudovali celý komplex, vrátane domov, dielne na údržbu lokomotív, kancelárií a ubytovní pre personál či vodných nádrží. Všetky tieto stavby z roku 1907 boli nedávno kompletne zrekonštruované.

Brána do Madain Saleh

Al-Ula je malé mesto ležiace v srdci impozantnej krajiny. Nachádza sa v údolí lemovanom z oboch strán skalnými útvarmi z červeného pieskovca tých najbizarnejších tvarov a palmovými hájmi v strede údolia. Vďaka bohatým zdrojom podzemnej vody je táto oblasť jednou z najúrodnejších v severozápadnej Saudskej Arábii. Práve z tohto údolia pochádzajú tie najlepšie citrusové plody, hrozno, mango, granátové jablká, zelenina či rôzne druhy strukovín. Prvá oáza bola v Al-Ule založená pred vyše dvetisíc rokmi a patrila do vtedajšieho Denaditského kráľovstva. Ďalších 400 rokov, až do roku 100 p. n. l.,

Na trhu s výrobkami z kože

ARÁBIA

Predaj datlí

Predavač na jednom z tradičných trhov

bola podobne ako Madain Saleh súčasťou kráľovstva Lihyanitov. Keď sa v 13. storočí začalo s výstavbou mesta v tej podobe, v akej sa zachovalo dodnes, použili mnoho stavebného materiálu zo stavieb z doby Denaditov a Lihyanitov. Mesto sa čoskoro stalo centrom regiónu, a zostalo ním dodnes. V 20. storočí vedľa starého mesta postavili nové centrum a ľudia sa postupne začali doň sťahovať. Staré mesto ostalo od 80. rokov minulého storočia opustené. Dodnes sa však možno poprechádzať jeho tmavými uličkami s hlinenými domami a obdivovať jeden z najlepších príkladov tradičnej architektúry v Saudskej Arábii.

Ústredný bod na Kadidlovej ceste – mesto Najran

Obklopené horami, len pár kilometrov na sever od jemenskej hranice leží mesto Najran, ďalší zo skrytých pokladov Saudskej Arábie. Počas svojej dlhej a búrlivej histórie spájal Najran sever a západ Arábie s Jemenom. Vďaka svojej polohe bol ústredným bodom Kadidlovej cesty, a tak sa v ňom od jeho vzniku miešali kultúry. Bol tiež prvým miestom v južnej Arábii osídleným kresťanmi i početnou komunitou jemenských židov v predislamskom období. Arabský výraz najran má prinajmenšom dva významy. Prvý znamená drevený rám na dverách, ten druhý smädny. Podľa miestnej legendy je však názov mesta odvodený od mena prvého usadlíka v oblasti – Najran ibn Zaydan ibn Saba ibn Yahjub ibn Yarub ibn Qahtani. História mesta sa datuje od roku 2000 p. n. l., ale svoju najväčšiu slávu mesto zažilo v prvom a druhom storočí pred našim letopočtom, keď bol Najran známy ako Al-Ukhdoon. Mesto je dodnes výnimočné tradičnou architektúrou z nepálených tehál, ktorá je charakteristická len pre tento región. Niekoľkopuschodové domy, týčiace sa do výšky a lemujúce údolie na viacerých kilometroch, pripomínajú skôr pevnosti než obytné domy. Jednou z najzaujímavejších atrakcií mesta okrem typickej architektúry je návšteva tradičných trhov alebo soukov, ako im hovoria domáci. Tých je v Najrane hneď niekoľko:

či už trh s ľavami, ovcami, datlami, výrobkami z kože, dýkami (yambija) alebo dámsky trh. Ten posledný dostal názov podľa toho, že majiteľkami obchodov boli ženy, ktoré v obchodoch i predávali. Najran je v súčasnosti najrýchlejšie rastúcim mestom v Saudskej Arábii a väčšina jeho obyvateľov patrí k starovekému kmeňu Yam – ľuďom verným beduínskej etike zahŕňajúcej pohostinnosť, odvahu a statočnosť. ■

Typická architektúra z nepálených tehál v Najrane

Daniela Humajová

DIE SCHÖNE, KALTE FREIHEIT

14 ORIGINALE

EINE ENTDECKUNGSREISE DURCH DIE LITERATUR DES NACHBARLANDES

Österreichisch-Slowakischer Kulturverein hat im Oktober 2013 den zweisprachigen Prosaband „Die schöne, kalte Freiheit“ herausgegeben. Dieses belletristische Werk trägt zur Verbreitung der slowakischen Gegenwartsprosa auch außerhalb der Grenzen der Slowakei bei, dient als Studienmaterial für Studierende der Germanistik, Slawistik und für zukünftige Dolmetscher und Übersetzer. Mit dem Prosaband möchten wir auch die Generation von Slowaken und Slowakinnen ansprechen, die ihr Land vor vielen Jahren verlassen haben und bereits sprachliche Schwierigkeiten hätten, die Erzählungen in ihrer Originalsprache zu lesen. So können sie die slowakische Gegenwartsprosa gemeinsam mit deutschsprachigen Familienmitgliedern verkosten, ohne auf Sprachbarrieren zu stoßen.

Diese zeitgenössischen slowakischen Autorinnen und Autoren widmen sich einer breiten Palette von Themen, Stilen und Erzähltechniken. Mehrere Geschichten beginnen unauffällig, beiläufig, ja fast distanziert. Doch mit dem Fortgang der Erzählung werden Sie überrascht feststellen, wie wirkungsvoll, kaltblütig, entsetzlich diese Texte sind, dann wieder erfrischend, verspielt, leicht, unsentimental, überaus plastisch, humorvoll, meisterhaft. Oft steigern sie sich nicht bloß zu einer einzelnen Pointe, sondern gleich zu mehreren überraschenden, schockierenden Momenten und Enthüllungen.

Zunächst stellt **Víto Staviarsky** einen eigenartigen Helden vor, gleichsam einen „abnormen Pedanten“, der vielleicht nur ganz normale Menschlichkeit und Nähe sucht, sich aber letztlich in ein Panoptikum von Sonderlingen einreihet, die im Strom der Zeit treiben.

Unzweifelhaft gehört **Pavol Rankov** zu den etablierten Persönlichkeiten der Literaturszene. Unmerklich, doch unaufhaltsam gleitet seine Erzählung hinüber in die dunklen Gefilde weiblicher Unberechenbarkeit. Die Geschichte reflektiert das Gegenwartsphänomen, dass viele Menschen die Slowakei verlassen, um im Ausland zu leben und zu arbeiten. Die

Foto: Cyril Čepišák

Titulná strana novej spolkovej publikácie

Integration in das neue Umfeld ist nicht einfach, Probleme haben jedoch nicht nur die Zuzügler. Es kann zu Konfrontationen mit den Einheimischen kommen. Kleine Missverständnisse und Unterschiede können zu Unversöhnlichkeit führen. Alles zielt auf den Schlusseffekt, das unerwartete Finale, Rankovs frappierende Pointe.

Virtuos taucht **Balla** seine introvertierten Helden in tiefe Beklemmnis und Einsamkeit, in Zerwürfnisse mit sich selbst und mit der Welt, bis hin zu aussichtslosen Absurditäten. Beim Versuch, sich daraus zu befreien, verstricken sie sich immer mehr und versinken im Sumpf ihrer neurotischen modernen Existenz. Bekommen sie das Rettungsseil der verhassten Realität zu fassen? Auf verschiedenen Ebenen ergründet der Autor das Schicksal des Helden und die Möglichkeiten des Schreibens.

Die Hunde und ihre Welt und unsere Welt... **Márius Kopcsay** findet die Schnittstelle dieser Welten und stellt die menschlichen Charaktere auf die Probe. Ein nicht weiter bemerkenswerter Mann unterliegt den Zwängen seines Umfelds. Obwohl er sich bemüht, überrollt ihn das Leben in jeder Hinsicht, denn die Leute wollen anstelle anderer entscheiden und handeln. Kopcsays Normalmensch gibt hilflos nach.

Wer kann ein so treffendes, ungeschminktes Bild der gegenwärtigen Menschen zeichnen, auch jener am Rande der Gesellschaft, wie **Uršula Kovalyk**? Ihre Figuren sind immer unzufrieden, ständig auf der Suche, absolute Menschen des Jetzt. Die Autorin behandelt die Suche nach Auswegen und nach der persönlichen Freiheit in Situationen, von denen die meisten unter uns nicht einmal ahnen, dass sie das Leben bringen kann.

Marek Vadas war elf Mal in Afrika. Er kennt die Geister und Götter des Kontinents, die seine Werke geheimnisvoll und anziehend machen. Im kleinen Jungen aus der Erzählung *Kunststoff* finden wir den ewigen Kampf gegen die Grausamkeit der Wirklichkeit. Um des Überlebens willen müssen die zuweilen naiven Sehnsüchte der Ernüchterung weichen. Trotzdem können wir uns dank des feinfühligsten Humors des Autors eines Lächelns nicht erwehren.

Tomáš Horváths Erzählung ist wie ein Film, der direkt vor unseren Augen abläuft: ein Bengel durchstreift auf seinem Fahrrad die Straßen auf der Suche nach Abenteuern. Die Monotonie der Plattenbausiedlung birgt ihre Tücken. Überall hört er rätselhafte Geräusche, schlurfende Schritte... Worüber denkt er nach, was schießt ihm durch den Kopf? Jeder gewöhnliche Tag bringt so viel Spannung!

Ein Autor von durchdringender Intelligenz und außergewöhnlicher Phantasie, **Peter Krištúfek**, verarbeitet die Absurdität der Zeiten und des menschlichen Verhaltens scharfsichtig, genau und feinsinnig. Im Hauptberuf Regisseur, beherrscht er die Kunst des breiten Panoramas ebenso wie jene der Detailaufnahme. Seine Helden sind oft schrullig, untypisch, zu einem anderen Blick auf die Welt befähigt, was Krištúfeks Werken in Verbindung mit der manchmal irrationalen Pointe einen speziellen, unwiderstehlichen Ton verleiht.

Tastendes Suchen, Entdecken und Finden, Unruhe, Ortsveränderungen durchziehen die Prosawerke von **Jana Beňová**. Ihre Protagonisten werden gleichsam von einer geistigen Unersättlichkeit vorwärtsgetrieben. Mosaikartig fügt die Autorin Episoden, Aussagen über die Wahrnehmung der Welt und über alltägliche zwischenmenschliche Beziehungen zusammen, spielt mit den Möglichkeiten der auktorialen Intervention und entwickelt einen collageartigen Personalstil. Dieser entzieht sich dem völligen Verständnis durch die Leserinnen und Leser, doch umso zauberhafter ist es, die löslichen Rätsel zu entschlüsseln.

Der bekannte Autor **Michal Hvorecký** besitzt die Fähigkeit, immer neue Lebenswirklichkeiten abzubilden, Details wie kaum ein anderer zu reflektieren und dabei zuweilen im Subtext die Realität leicht zu parodieren. Seine Werke sind gegenwartbezogen und

authentisch, er stellt überraschende Behauptungen auf und zeigt sich als ein Meister der absurden Konstellationen, der nicht wenige gesellschaftliche Klischees in Frage stellt, die Welt durchdringend analysiert und Entwicklungstendenzen enthüllt.

Wer wollte noch nie verschwinden, sich aus dem Karussell der allzu bunten Realität verabschieden, irgendwohin weglaufen, sich ganz dem Laufen und der Landschaft hingeben? Wer dazu nicht imstande ist, kann sich in die Erzählung von **Monika Kompaníková** vertiefen und sich wenigstens in seiner Vorstellung davonlaufen. Etwas vom Protagonisten in *Die Flucht* versteckt sich vielleicht in jedem von uns: Der befreiende Lauf endet jedoch schließlich doch wieder in der unabwendbaren Wirklichkeit, der wir ausgeliefert sind. Aber zumindest für eine Weile konnten wir uns ihr entziehen... Kompaníkovás Erkundung der Einsamkeit des modernen Menschen imponiert durch Leichtigkeit und einen souveränen Stil.

Zuska Kepplovás hervorragende Erzählung entführt in eine fremde, unbekannte Welt. Man ahnt gar nicht, was sich alles darin verbirgt. Die Gegenüberstellung unterschiedlicher Umgebungen führt zu einer durchdringenden Erkenntnis und erfolgt auf so plastische Weise, dass es einem fast den Atem raubt. Die Autorin weiß, wie man unterschiedliche Welten beschreibt, insbesondere aus dem Blickwinkel der jungen Generation – unmittelbar, unbarmherzig, doch auch humorvoll und fesselnd.

Ivana Dobrakovová beschreibt meisterhaft das suchende Umherirren, unausgeglichene Gemütszustände, die in einen leichten Realitätsverlust hinübergleiten – für die Leserinnen und Leser sind dies stets eindrückliche Themen. Verfolgungswahn, Zwangsvorstellungen, existenzielle Grenzzustände, mentale Labilität – all dies verarbeitet sie feinsinnig, glaubwürdig, vollkommen, sodass diese Gefühle von einem Besitz ergreifen und der Text beinahe halluzinatorische Wirkung entfaltet. Die kultivierte Autorin ist auch eine ausgezeichnete Übersetzerin.

Die junge Autorin **Ivana Gibová** präsentiert eine Heldin, in der sich nicht wenige Frauen wiedererkennen könnten und deren selbstquälende Unsicherheit nicht der Komik entbehrt. Die Erzählung heißt *Kaffeesatz*, aber setzen und sich eingliedern wollen sich vor allem Gibovás Protagonisten. Sie wissen oft nicht genau, wohin und wie, oder die Umstände, die stets von neuem unsere Welt erschüttern, sind ihnen nicht gewogen.

Ich wünsche allen Leserinnen und Lesern, dass sie sich von den neuen Strömungen der slowakischen Prosa entführen lassen, sich mitreißen lassen von diesen Geschichten, die authentisch sind, zuweilen bizarr, die durch ihre dichte Atmosphäre und Komplexität überzeugen und eine überraschende Qualität und literarische Reife aufweisen. ■

VINOBRANIE V ILLMITZI

Na želanie viacerých našich členov sme sa po niekoľkých rokoch rozhodli 6. septembra opäť raz zorganizovať posedenie pri dobrom víne. Tentoraz sme si vybrali Johannes Zeche vo vinárskom mestečku Illmitz. Škoda len, že sme pôvodne rezervovaných 25 miest tesne pred akciou museli zredukovať na 15, a aj tak sa nás tam potom zišlo len osem. Škoda preto, že jedlo bolo vynikajúce, víno ešte lepšie a nálada úplne najlepšia. Večer nám spríjemnili dvaja slovenskí muzikanti, ktorí na harmonike a husliach dokázali zahrať akúkoľvek slovenskú či viedenskú pesničku. To si užívala hlavne pani Vilma Zúbek, ktorá bola vo svojom živle a čašník, mimochodom tiež Slovák, nestačil „mladej dáme“ nalievať...

Ingrid Žalneva

Pani Vilma Zúbek sa naozaj vie radosť zo života!

Jana Gregor-Rogler

Márii Terézii sa 13. mája 1742 narodilo dievčatko. Nebolo by na tom nič zvláštne, veď táto panovníčka porodila až 16-krát. V ten deň ale slávila 25. narodeniny, preto si tento živý darček – dcérku Máriu Kristínu „Mimi“ najviac obľúbila. Mária Kristína sa ako jediná z detí mohla vydať za toho, koho naozaj ľúbila – za Alberta Sasko-Tešínskeho, a nie ako ostatní súrodenci – z politických dôvodov. Na sobáši v kaplnke zámku Schloss Hof síce nevesta mala biele mušelínové šaty posiate perličkami a ženích uniformu, ale ostatní svadobní hostia boli oblečení v čiernom, lebo práve uplynul rok od smrti cisára Štefana Lotrinského, nevestinho otca. Mama Mária Terézia vybrala na svadobnú hostinu záhradu Grasalkovičovho paláca v Bratislave (dnešný prezidentský palác). A čo asi dostali mladomanželia ako svadobný dar? Nový palác Bratislavského hradu, ktorý bol pristavaný k východnému gotickému krídlu. Albert sa stal miestodržiteľom Uhorska a práve tu v umeleckých kabinetoch hradného paláca začal zbierať grafiky. Môžeme teda smelo povedať, že v súčasnosti najväčšia grafická zbierka na svete vo viedenskej Albertine má korene na Bratislavskom hrade. Rakúska národná knižnica vlastní sériu Albertových návrhov, podľa ktorých načisto prekreslili plány na dekorácie jednotlivých stien miestností bytu pre mladomanželov v novom hradnom paláci. Miestnosti, ktoré používal Albert, boli zariadené vo veľmi modernom klasicistickom duchu, ale priamo susediaca obytná časť Márie Kristíny v ešte stále prežívajúcom viedenskom rokokovom slohu s bohatým zdobením. Albert bol vášnivý zberateľ umenia. Jeho manželka sama výtvarne tvorila. Aj na zámku Schönbrunn vyzdobila steny takzvanej porcelánovej izby. Po smrti Márie Terézie jej syn cisár Jozef II. nebol taký naklonený Prešporoku, ako sa vtedy Bratislave hovorilo, a tak Alberta s Kristínou poslal za miestodržiteľov do rakúskeho Nizozemska (dnešné Belgicko). Z komnát prešporskej rezidencie miestodržiteľského páru postupne odvážali umelecké diela, na Bratislavskom hrade nezostalo z Albertových zbierok nič. Súpisné zoznamy sú toho dôkazom. Je tu však nádej, že v blízkej budúcnosti Bratislava získa niečo späť, v každom prípade sa o to vzájomnými rozhovormi usiluje.

V Nizozemsku býval mladý pár na zámku Laeken, v juhovýchodnej časti Bruselu (dnes ho obýva belgická kráľovská rodina). Keď do krajiny vpadli francúzske oddiely, manželia opustili Nizozemsko, nábytok, umelecké predmety naložili na tri lode a vydali sa na cestu do Viedne. Na Vianoce 1792 sa lod' s najväčším nákladom – so striebrom, knižnicou a nábytkom – potopila, čo Alberta celý život mrzelo.

SVETOZNÁME

Fotografie: Jana Gregor-Rogler a Ingrid Žalmeva

Budova Albertíny v plnej svojej majestátnosti (pohľad zo strechy Hotela Sacher)

Habsburské prepychové miestnosti v bývalom paláci grófa Tarouca

Arcivojvoda Albert po návrate do Viedne najskôr prispôbil časť susedného traktu kláštora augustínov tak, aby doň mohol umiestniť svojej zbierky. Belgický architekt Louis Montoyer na jeho želanie rozšíril susediaci barokový mestský palác grófa Silva Tarouca o krídlo s prepychovými miestnosťami určené rodine aj umeleckým pokladom. Vďaka sesterskému vzťahu Márie Kristíny a Márie Antoinetty, manželky kráľa Ľudovíta XVI., dali si priviezť zariadenie z parížskych a versaillských dvorných dielní. Steny dekorovali takzvaným dodnes registrovaným albertínskym zlatom. Je to špeciálna zliatina 23-karátové zлата, pol karátu striebra a pol karátu medi, preto má takú ojedinelú farbu. Skvostom habsburských prepychových miestností, teraz už paláca vojvodu Alberta, sa stal zlatý kabinet. Podľa zachovaných plánov zariadený ako budoár, teda elegantná izba, v ktorej mohla pani domu nájsť svoje súkromie. Lenže Mária Kristína sa už nestihla do paláca nastáhoval. Zomrela na týfus, pretože sa napila znečistenej vody.

Albert ju veľmi miloval, od prvého okamihu, keď ju ako 17-ročnú videl hrať na dvornom koncerte. Na jej pamiatku dal postaviť v augustínskom kostole kenotaf z carrarského mramoru s medailónom s jej portrétom a s nápisom „Najlepšej manželke“. Vynikajúci taliansky sochár Antonio Canova vyjadril Albertov smútok v žiálna-nej tvári leva na súsoší kenotafu. Albert sa teda do prestavaného paláca nastáhoval ako vdovec. Z jedného okna oratória, ktoré sa dalo otvoriť priamo z paláca, mohol dokonca vidieť pomník milovanej manželky. Prežil ju o 25 rokov, naďalej sa venoval rozširovaniu a zveľaďovaniu umeleckej zbierky, preto palác dostal, hoci až 48 rokov po jeho smrti, názov Albertina.

ZBIERKY ALBERTINY

MAJÚ KORENE V BRATISLAVE

Vianočný stromček v Albertine rozšíril tradíciu v Rakúsku

V roku 1822 zdedil palác adoptívny syn vojvodu Alberta, arcivojvoda Karol. V histórii sa preslávil ako víťaz v bitke proti Napoleonovi pri Asperne v roku 1809. Jeho jazdecká socha stojí na Námestí hrdinov „Heldenplatz“ vo Viedni. V roku Albertovej smrti boli zbierky po prvý raz sprístupnené verejnosti. Vstup nebol síce vyhradený iba šľachticom, ale návštevníci paláca museli mať vlastné topánky.

Karol poveril prestavbou paláca najvýznamnejšieho rakúskeho architekta prvej polovice 19. storočia Josefa Kornhäusela. Veľmi impozantne rozšíril fasádu zo západného pohľadu na 33 okenných osí. Tento pohľad znázorňuje aj model mesta Viedne z roku 1852 v múzeu Wien Museum.

Dielom Kornhäusela je aj krásna klasicistická Sála múz. Dodnes v nej stoja pieskovecove sochy pod dohľadom Apolóna s vylešteným bielym povrchom pripomínajúcim mramor. Svedčia o sochárskom umení Josefa Kliebera, ktorý sa inšpiroval geniálnym Canovom. V Sále múz sa usporadúvali hostiny, večierky a bály. Krištáľové lustre a stovky sviec dotvárali slávnostnú atmosféru. Pre Karola bola prvá múza jeho manželka, hesenská princezná Henrieta von Nassau-Weilburg.

Henrieta postavila na Vianoce 1823 v obnovenom paláci pre svoje deti stromček. Ozdobila ho cukrovinkami, jablčkami, orieškami a voňavými sviečkami. To inšpirovalo aj samého cisára Františka I., ktorý si dal podobne ozdobiť stromček hneď nasledujúce Vianoce. Dovtedy stávali na stole iba jasličky – betlehem. Henrieta si tradíciu vianočného stromčeka osvojila od detstva v evanjelickej rodine na zámku Weilburg v Nemecku a zachovávala ju, aj keď sa vydala. Najskôr pripravovala vianočný stromček v dnešnom Dome hudby vo Viedni, kde bývala s manželom, kým zdedili palác po arcivojvodovi Albertovi. Vtedy to bolo len v súkromnom úzkom kruhu rodiny, na dvore to akosi nezaregistrovali, až vianočný stromček postavený

v Albertine rozšíril túto tradíciu v Rakúsku. V súčasnosti je každoročne vianočný stromček v Albertine aj spomienkou na Henrietu.

Ďalším obyvateľom Albertiny bol arcivojvoda Albrecht, najstarší syn arcivojvodu Karola. Jeho jazdecký pomník pred palácom ho ctí ako víťaza v bitke o Custozu roku 1866. Albrecht znásobil otcovo

Albrechtova fontána pred Albertinou pod snehovou prikrývkou: Danubius a Vindobona – alegorické znázornenie vzájomného vzťahu medzi Viedňou a Dunajom

dedičstvo a stal sa jedným z najbohatších Viedňanov. Kompletne vymenil zariadenie čajového salónu s karmínovočerveným poťahom so zariadením žltá dekorovanej biliardovej miestnosti. Preto bola posunutá deliaca stena o jednu okennú os, lebo miestnosti neboli rovnako veľké, všetky obloženia stien, ozdoby okien aj parkety vymenili. Príliš veľa práce a drahý špás, ale Albrecht bol spokojný. Hrával biliard oveľa radšej ako hazardné kartové hry, ktoré boli obľúbené v šľachtických kruhoch. Rampa pred Albertinou aj fontána Danubiusbrunnen tiež vznikli v čase, keď bol domácim pánom Albertiny arcivojvoda Albrecht.

Posledný habsburský obyvateľ Albertiny pôsobil 23 rokov v Bratislave

Albrecht adoptoval arcivojvodu Fridricha, ktorý sa stal posledným habsburským dedičom Albertiny. Predtým ale strávil 23 rokov v Bratislave. Obýval s princeznou Izabelou Grasalkovičov palác. Veľká dáma Izabela usporadúvala soirée aj koncerty. Fridrich je zvečnený na fotografii na jednom takom popoludní počas hry na bubne v prešporskom paláci. Na koncerty alebo na tenis chodieval do záhrady aj následník trónu Ferdinand d'Este. V tom čase sa ešte Izabela nádejala, že Ferdinand si všimne jednu z jej

Socha arcivojvodu Albrechta pred Albertinou

Albert Sasko-Tešínsky

Oválny kabinet

dcér. (O víťazstve lásky Ferdinanda k Izabelenej dvornej dáme Žofii Chotkovej sme písali v minulom čísle Pohľadov.)

Po presťahovaní do Viedne začala Izabela s Fridrichom s renováciou Albertiny. Na zariadenie použili kusy nábytku firmy Danhauser odložené na povale paláca, dovezli aj nábytok z Bratislavy a zo Židlochovic na Morave – Fridrichovho rodiska. Zaviedli elektrifikáciu budovy. V bývalej spálni arcivojvodu Karola dal Fridrich strhnúť zo stien vzácné hodvábné poťahy, aby mohol usporadúvať exkluzívne fajčiarske seansy.

Zriadil v Albertine Španielsky apartmán, jediný rezidenčný apartmán španielskej kráľovskej rodiny mimo jej územia. Počas častých pobytov vo Viedni tu prebývala Fridrichova sestra Mária Kristína, manželka španielskeho kráľa Alfonza XII. a jej syn Alfonz XIII. V dôsledku vojnového poškodenia sa z apartmánu, ktorý kedysi zahŕňal sedem miestností, zachoval len malý a veľký apartmán, ktoré Joseph Danhauser opätovne zariadil pôvodným nábytkom.

Arcivojvodu Fridricha, ktorý bol aj vrchný veliteľ cisárskej armády v prvej svetovej vojne, po rozpade monarchie vyvlastnili. Prišiel o palác vrátane zbierky grafiky. Jeho rodina odišla do maďarského exilu, pričom si mohla vziať so sebou všetok hnutelný

majetok, exkluzívny nábytok, krištáľové lustre, koberce, závesy, sochy, vázy. Z kedysi prepychových miestností sa tak stali sklady, depozity, študijné sály, knižnica a kancelárie.

Socha Minervy od Jozefa Kliebera

Veľký rozmach zažila Albertina vlastne až po rozsiahlej rekonštrukcii na konci druhého tisícročia v čase pôsobenia riaditeľa Klausu Albrechtu Schrodera. Po desaťročiach sa prebudila zo zimného spánku, spolupracuje s múzeami na celom svete na príprave mimoriadnych, každoročne sa meniacich výstav. Počet hodín v týždni otvorených pre verejnosť sa zvýšil na 59. Keď Albertina vystavovala diela Van Gogha požičané zo svetoznámych galérií a rady na vstupenky sa predlžovali od rampy po schodoch až po Augustiánsky kostol, boli otváracie hodiny prispôbené záujmu až do polnoci.

V roku 2012 navštívilo Albertinu 610 000 návštevníkov.

Dnes sa môžeme opäť prechádzať po parketách z ebenového a ružového dreva vytvárajúcich ornamente a vnímať krásne prostredie doplnené väčšinou originálnym nábytkom, ktorý Albertina prácne hľadá na aukciách alebo v súkromnom vlastníctve roztrúsenom vo svete. Tak autenticky prezentuje štýl bývania v čase posledného habsburského vlastníka arcivojvodu Fridricha.

Audienčná miestnosť

Pramene:

BENEDIK, Christian: Die Albertina,

Wien : Christian Branstätter Verlag, 2008.

SATINSKÝ, Július: Polstoročie s Bratislavou,

Bratislava : Marenčin Vydavateľstvo PT, 2002.

http://www.snm.sk

HOLČÍK, Štefan: Nový palác dala postaviť Mária Terézia, Bratislavské noviny 2010.

SPOLOČNÉ PUTOVANIE

Aj tento rok sa vyše 30-členná skupina členov a priateľov Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku vydala na tradičnú púť do Mariazellu. Hlavnou organizátorkou bola Janka Gregor-Rogler, ktorá nám priblížila históriu a zaujímavosti miest, ktorými sme prechádzali, ako aj cieľa našej cesty – najznámejšieho pútnického miesta v Rakúsku. V Mariazelli sme letmo nazreli aj do známej medovníkárskej firmy Pirker. Práve tam jeden mladý zamestnanec ukladal medovníky do krabice. Bol 21. september, keď meniny oslavujú Matúšovia, a aj tento muž bol Matúš z Piešťan. Svet je naozaj malý a Rakúsko ešte menšie, všade naďabíte na našich krajanov!

Fotografie: Ingrid Žalneva

Viedenský pútník pred bazilikou

Presne na poludnie sa konala v mariazelskej bazilike svätá omša, ktorú celebraval ThDr. Marián Červený, PhD., spolu s naším pánom farárom Lic. Theol. Pavlom Dubovským, ako aj s ďalšími slovenskými kňazmi, ktorí do Mariazellu priviedli pútnikov z Bratislavy, Zlatých Moraviec, Bošian a Trnavy. Hlavného celebranta omše Mariána Červeného, správcu farnosti sv. Michala Bratislava-Čunovo, sme sa spýtali, v čom spočíva význam, hlavné poslanie púťi pre súčasníkov.

„Jednou z charakteristických črt súčasnosti je individualizmus, vzájomné odcudzenie. Hoci sme na jednej strane prepojení

Na krížovej ceste

komunikačnými prístrojmi v maximálnej miere, na druhej strane čoraz viac ľudí prežíva izolovanosť, osamelosť, mnohí vôbec nie sú schopní priblížiť sa k bolestiam a problémom iných, a tak hľadajú prostriedky, ako to prekonať. Jedným z takýchto prostriedkov je spoločná cesta, spoločná púť. Veď vlastne aj náš život je neustálym pohybom, cestou, po ktorej kráčame.

V posledných rokoch sa veľmi intenzívne oživila tradícia púťi. Aké rozličné formy putovania existovali už pred mnohými stáročiami! Nemecký profesor Norbert Ohler pútať a fundovane vytvára plastický obraz púťi na základe dobových dokumentov. Vo svojej knihe Pilgerstab und Jakobsmuschel: Wallfahrten in Mittelalter und Neuzeit, ktorá vyšla aj v češtine vo vydavateľstve Vyšehrad pod názvom Náboženské poutě ve středověku a novověku, z rozličných aspektov analyzuje fenomén putovania.

Je veľmi pekné, že aj v komunite Slovákov žijúcich v Rakúsku sa oživuje táto myšlienka putovania. Som veľmi rád, že sa podarilo

vytvoriť spoločné putovanie Slovákov do Mariazellu. Totiž, toto putovanie má veľmi starobylé korene. V poslednom období sa snažíme, aby sme spoločne putovali na toto miesto aj tí, ktorí žijú na Slovensku, ale aj tí, ktorí žijú v Rakúsku. Preto veľmi oceňujem, že v poslednom čase sa viacerí z Rakúska zaangažovali do tohto duchovného podujatia.

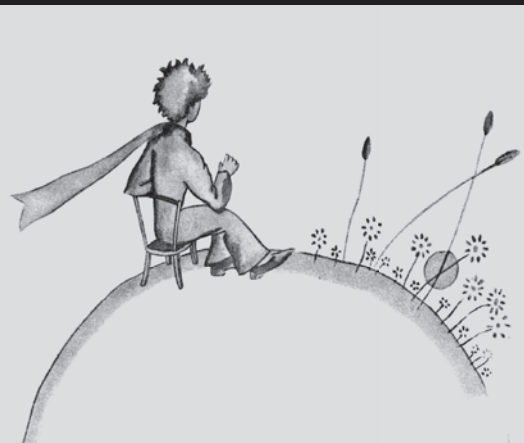
Verím, že aj na budúci rok znovu tretiu septembrovú sobotu, t.j. 20. septembra 2014 o 12.00 hod., keď bude slovenská svätá omša v bazilike v Mariazelli, pribudnú ďalší pútnici nielen zo Slovenska, ale aj tí Slováci, ktorí svoj nový domov našli v Rakúsku.

Je to obojstranne povzbudzujúce. Aj pre mňa ako kňaza, keď nachádzam živé svedectvá viery v srdciach ľudí, ktorí žijú ďaleko od vlasti. A keď vidím nielen svedectvá viery, ale aj vzájomnej spolupatričnosti s rodným krajom.“ ■

Bazilika v Mariazelli - najznámejšie pútnické miesto v Rakúsku

Milé deti,

náš školský spolok SOVA oslavoval 10. narodeniny! Za desať rokov sme mali v spolku veľa divadielok, hier, detských knižiek a pod. O všetky tieto podujatia sa stará tím dospelákov, ktorí to nerobia za peniaze, ale z nadšenia! Medzi nimi sú aj Elena a Vlado, ktorým patrí veľké poďakovanie za tú ich obetavosť. Tak som pre nich zohnala také malé sovičky (však čo iné pre SOVÁkov?) a aj za vás som im k darčekom vymyslela túto básničku:

Hola, hola,
SOVA volá,
že ten Vlado a tá Ela
robia pre ňu straaaaašne veľa.
A tak je už pravda taká,
že im za to patrí vďaka –
nuž dostanú tohto vtáka!

Vaša Ina

Miriám Čillíková (zľava), Angela Michelitsch, Vlado Mlynár a Elena Mandik so svojimi sovičkami, Cilka Kersch

SOVA má 10 rokov!

V sobotu 15. septembra 2013 sa v divadle Freie Bühne zišli všetci priaznivci Slovenského školského spolku SOVA, aby spoločne oslávili 10. výročie jeho založenia. Záštitu nad podujatím prebral mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Slovenskej republiky v Rakúsku Juraj Macháč. V jeho mene všetkých prítomných pozdravila prvá tajomníčka veľvyslanectva Gabriela Filová, ktorá povedala: „Je potešiteľné byť svedkom trendu, ako sa slovenské deti a mládež zdokonaľujú v znalosti nemeckého a iných svetových jazykov a zároveň si, aj vďaka podpore školského spolku SOVA, udržiavajú úroveň znalosti materinského jazyka. Zastupiteľský úrad Slovenskej republiky si veľmi cení nasadenie a nadšenie, s akým sa SOVA usiluje o zachovanie jazykovej a kultúrnej identity slovenských detí v miestnom prostredí a spoluvytvára podmienky na kvalitnú výučbu slovenského jazyka a reálií. Vážime si možnosť byť na tejto ceste vašim partnerom a pozorovateľom. Dovoľte poďakovať vám za vašu prácu v prospech rozvíjania slovenského jazyka a kultúry a zvyšovania povedomia o Slovenskej republike. Členom spolku SOVA želáme, aby toto nadšenie ostalo jeho trvalou devízou i do budúcnosti a ďalej mu prinášalo radosť a potešenie.“

Z vystúpenia folklórného súboru Rozmarín

Fotografie: Peter Mandik

Moderátorkou slávnostného podujatia bola Andrea Mandik, ktorá sa na akciách SOVy zúčastňovala pravidelne od svojich ôsmich rokov. Podobne ako z nej vyrástla dospelá dievčinka, tak sa aj z jedného malého „vrabčieho“ nápadu – vzájomného stretávania sa slovenských rodičov a detí – vyklúla časom veľká SOVA. Pomenovanie spolku ale nevzniklo len tak náhodou – sovy priťahovali ľudskú pozornosť už od najstarších čias. Starí Indiáni verili, že

človek narodený v znamení Sovy je múdry, komunikatívny a schopný obetovať sa pre iných. Aj v starovekom Grécku bola sova symbolom múdrosti.

Pri zrode Slovenského školského spolku stál aj úradujúci predseda Vlado Mlynár, ktorý sa tiež prítomným prihovril a okrem spomienok na skromné začiatky spolku predstavil aj súčasné aktivity a poďakoval sa všetkým, ktorí sa na týchto činnostiach

Rozmarín - širiteľ ľudového umenia medzi slovenskými deťmi a mládežníkmi vo Viedni

podieľajú, hlavne však Elene Mandik za jej osobné nasadenie a entuziazmus, s akým už roky organizuje a koordinuje všetky spolkové podujatia.

Pri žiadnej poriadnej oslave nemôže chýbať kultúrny program. Je veľmi potešiteľné, že sa v programe na oslave výročia

založenia školského spolku predstavili jeho členovia. Za najmenšími detičkami z Babyklubu, ktoré zaspievali tradičné slovenské pesničky pre najmenších, vystúpila Jasminka Gaubmann s básničkou „Išla sova na tanec“ od známej slovenskej poetky Ludmily Podjavorinskej. Trochu odrastejšie deti – členovia detského folklórneho súboru Rozmarín, prispeli k oslave svojím tanečným a hudobným programom. Na záver slávnostného popoludnia nasledovalo divadelné predstavenie plné energie a humoru Čin-Čin v podaní pezinského divadla PIKI, ktoré už neraz účinkovalo v priestoroch nášho spolku.

Všetkým aktívnym členom Slovenského školského spolku SOVA patrí vďaka nielen za príjemnú oslavu, ale najmä za ich celkovú zaangażovanosť. Vďaka ich zariadenosti majú naše deti úžasnú možnosť udržať si a ďalej rozvíjať jazyk svojich predkov. Do ďalších rokov prajeme školskému spolku veľa nevyčerateľného elánu a ešte viac vďačných malých divákov a návštevníkov na jeho podujatiach! ■

Ingrid Žalnea

Matej Benedikt Steiner sa predstavil v hre na fujaru

Divadlo PIKI

je Podozrivo Ideálna Kočovnía Iniciatíva, pretože existuje na divadelnom trhu už od roku 1990, napriek tomu, že ju tvorí manželský pár (Katka A. a Ľubo P.). A to je, uznajte, podozrivé.

Divadlo nemá vlastnú budovu, vrátnika, ani požiarnika. Kočuje po divadlách a kultúrnych zariadeniach doma i v zahraničí a snaží sa obšťastniť škôlkarov, školákov, študákov, dospelákov, nezávislákov či iných (vt) -ákov.

V koči má naložené všeličo. Adaptácie klasických príbehov (Čin-Čin, PIPÍ), autorské hry (O deviatich mesiacikoch, Keď mama nie je doma) so súčasnými, často až tabuizovanými témami, rodinné predstavenia (Paskudárium, Pes pritulák) aj zábavné programy (Elá hop).

Tento dramaturgicky zmiešaný tovar má však niečo spoločné: režisérov a hercov (Katka A., Ľubo P.) a jednoduché výrazové prostriedky s prvkami bábkového divadla, pantomímy, grotesky a najmä klauniády. Vlastne celá tvorba divadla PIKI je poznačená obdivom klaunovstva a klaunov. Teda tých smiešnych nešťastníkov, ktorí

prinášajú ľuďom smiech a ľudskosť. Tie neformálne, rozgajdané a nenapraviteľné nemehlá nám však neustále pripomínajú, že omylná ľudskosť môže byť viac ako neosobná dokonalosť.

Napriek tomu, že hrdinovia divadelných predstavení Divadla PIKI nenosia vždy klaunovský nos, šíria tento odkaz a rovnako ako klauni sa snažia „liečiť“ ľudské duše i telá.

Divadlo PIKI často lieta po zahraničí (od Montrealu, cez Európu, do Moskvy a späť,

do Mexika) a popritom si jeden-dvakrát do roka zaletí aj k spriaznenému operencovi SOVE do Viedne. Na viedenských scénach už odohralo tak, ako mu zobák narástol (teda po slovensky), takmer všetky svoje predstavenia. Naposledy adaptáciu knihy Ludmily Podjavorinskej Čin-Čin o mladom, popletenom a trochu nezodpovednom vrabčiakovi Čimovi a jeho trampotách od detstva až po chvíľu, keď sa sám stane otcom.

Divadlo PIKI

Vrabčiak Čimo so svojou žienkou v divadelnej adaptácii známej knihy Čin-Čin

DANUBE CHALLENGE TENNIS CUP

3. ROČNÍK

Dňa 28. septembra 2013 sa v Europahalle vo Viedni uskutočnil v poradí už 3. ročník úspešného amatérskeho štvorhrového tenisového turnaja Danube Challenge Tennis Cup pod záštitou Veľvyslanectva Slovenskej republiky v Rakúsku a Stálej misie Slovenskej republiky pri medzinárodných organizáciách vo Viedni.

Prípravy a priebeh tohto medzinárodného turnaja mala pod organizačnou taktovkou jeho riaditeľka a zároveň autorka myšlienky jeho založenia, športová referentka Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku Slavomíra Vančová, ktorá ako aktívna športovkyňa hrávala 2. národnú tenisovú ligu na Slovensku. Aj pri treťom ročníku stavila na originalitu, perfekcionizmus a detaily organizácie turnaja, ktoré sú nevyhnutné tak pre úspešný priebeh a zvládnutie športového podujatia takéhoto rozsahu, ako aj na vytvorenie príjemnej atmosféry pre všetkých účastníkov. Veď renomé minulých ročníkov turnaja prilákalo tento rok takmer deväťdesiatku hráčov – až 64 mužov a 24 žien! zo siedmich krajín až z troch kontinentov – zo Slovenska, Českej republiky, Rakúska a Maďarska, ale aj z Turecka, Tuniska a Alžírsku.

Mediálnou tvárou 3. ročníka Danube Challenge Tennis Cup sa stal tandem významných slovenských osobností športového života – tenista a olympijský víťaz z roku 1988 Miloslav Mečíř a tréner slovenskej hokejovej reprezentácie Zdeno Cíger.

V duchu pravidiel fair play a slogana „nech zvíťazí ten lepší“ mali účastníci turnaja vynikajúcu príležitosť overiť si presnosť svojho úderu a rýchlosť svojich tenisiek v kategóriách mužskej, ženskej a zmiešanej štvorhry. Najúspešnejší hráči súťažili o atraktívne ceny, ktoré do súťaže venovali sponzori. V jednotlivých kategóriách sa na 1. mieste umiestnili:

Mužská štvorhra:	Andreas Berenz / Raffael Schaffarik
Ženská štvorhra:	Erika Rapavá / Beáta Karolová
Zmiešaná štvorhra:	Eva Filipová / Jozef Kučírka

Víťazom turnaja srdečne blahoželáme a zároveň ďakujeme všetkým sponzorom za ich nielen finančný, ale aj osobný vklad do realizácie tohto turnaja.

Atraktívnym záverom turnaja bola exhibícia excelentných mužských hráčskych dvojíc z Rakúska, Tuniska a Alžírsku Andreea Berenza s Raffaelom Schaffarikom a Mohameda Koubaa s Abdelkaderom Madanim. Hráčov z najvzdialenejších krajín tohto medzinárodného turnaja prišiel podporiť aj sám veľvyslanec Tuniska v Rakúsku, jeho excelencia M. Samir Koubaa.

Riaditeľka turnaja Slavomíra Vančová s víťazmi mužskej štvorhry: Andreasom Berenzom (vľavo), Raffaelom Schaffarikom a malým povzbudzovateľom Bastianom

Hokejový tréner Zdeno Cíger (vľavo), Slavomíra Vančová a Miloslav Mečíř

Zlatým klincom 3. ročníka Danube Challenge Tennis Cup bola možnosť zahrať si niekoľko výmen s olympijským tenisovým víťazom Miloslavom Mečířom.

Organizátori turnaja ešte raz ďakujú za podporu všetkým sponzorom, najmä:

Slovenské elektrárne, SACR, Jadro, Bella, Vagón Service BA, Tunis Air, Penzión Rozálka, Hotel Barónka a S.M.D.G. ■

Gabriela Mrugová

TENISOVÁ LEGENDA VO VIEDNI

Miloslava Mečiča som stretol na 3. ročníku nášho tenisového turnaja Danube Challenge vo Viedni. Sú ľudia, ktorí sú osobnosťami už len vďaka svojmu prirodzenému vyžarovaniu, ako napríklad náš hosť. Spoznal som ho ako príjemného, angažovaného športovca, ktorý neožiari slovami, ale svojím srdečným prejavom. Od najmladšieho účastníka až po starých ošľahaných tenistov – všetci ním boli nadšení. Dokonca niektorí mali možnosť s touto tenisovou legendou aj si trochu zahrať. Miloslav Mečič hral, samozrejme, so svojou drevenou raketou, s ktorou víťazil už v roku 1988. Keďže aj mňa nadchol, položil som mu zopár otázok.

Sme radi že vás môžeme privítať u nás vo Viedni. Aké máte spomienky na Rakúsko?

Hral som niekoľkokrát v Rakúsku, dokonca aj jeden z prvých satelitných turnajov ešte v mladosti. Podarilo sa mi vyhrať v Kitzbühle (1986) a hral som aj v Stadthalle. No a, samozrejme, bol som sa tu aj lyžovať.

V Rakúsku bol ešte pred pár rokmi skoro každý občan Československa Čech. Až v posledných rokoch Rakúšania vnímajú rozdiel medzi Slováckmi a Čechmi. Pri vás možno zapochybujú preto, že máte nad „r“ háčik. Pochádza vaša rodina z Čiech?

Môj otec je zo Zlína (vtedy Gottwaldov), aj môj brat sa tam narodil, ale moja mama je Slovenka. Rodičia boli chemici a našli si prácu v Novákoch. Ja som sa narodil už na Slovensku.

Tenisová legenda so svojou drevenou raketou

Olympijský víťaz Miloslav Mečič v rozhovore pre Pohľady s Vladom Mlynárom

Fotografie: Jozef Macura

Vaša hra bola pre všetkých divákov mimoriadnym zážitkom. Boli ste známy ohromujúcim citom v ruke a zmenou tempa – jednoducho „veľká mačka“, ako vás prezývali pre nenapodobiteľný pohyb na dvorci. Dostali ste tenis už do kolísky?

Taktika v tenise závisí od povahy, záleží na osobnosti človeka, ako prirodzene hrá. Mal som o tri roky staršieho brata – s ním a jeho kamarátmi som hrával už ako 5-ročný, a keďže boli silnejší, musel som si nájsť cestu, ako vyhrať. To bol základ mojej taktiky. Už v prvej triede na základnej škole som hrával turnaje. Vedel som už „tenisovo počítať“ ešte predtým, ako som sa naučil čítať.

Na aký moment vo svojom živote si najradšej spomínate?

Nemám len jeden významný moment – každý deň si treba vážiť. Pre mňa to bol celý rad výnimočných okamihov. Keď som ako chlapec vyhral prvý miestny turnaj, potom okresný a tak ďalej. Ďalší významný schodík v živote bol, keď som si svojím hobby odrazu mohol zarobiť na živobytie. Čas plynie a každý okamih si treba užiť a tešiť sa, keď človek nemá veľké starosti.

Ako to bolo v tenise? Každý za seba? Zmenilo sa niečo za posledných dvadsať rokov?

Voľakedy bol tenis trochu iný. Neboli to individuálne osobné tímy, v ktorých je celý štáb ľudí. My sme boli skôr v tíme s inými športovcami a mali sme spoločný tím. Ešte z týchto čias sa poznám s Braňom Stankovičom a Mariánom Vajdom. S Marošom som býval tri roky v podnájme a chodili sme na športové gymnázium v Bratislave. Sú to priateľstvá na celý život. Aj teraz chodíme pravidelne spolu hrať hokej. Mojich rovesníkov z medzinárodných podujatí stretávam

Vlado Mlynár

na turnajoch v ich nových funkciách – ako trénerov, manažérov a často ako komentátorov médií. Pospomíname na časy, keď sme spolu hrali, niektorí boli srdečnejší, napríklad Švédi alebo Američania, dokonca s Michaelom Changom som bol aj na rybách. Ale ja som so všetkými dobre vychádzal...

Aké máte plány do budúcnosti?

Čo povedať? Nemám životné krédo. Dôležité je – po mojich skúsenostiach s operáciou platničiek, ktorá ukončila moju aktívnu kariéru – predovšetkým zdravie. Keď bude slúžiť, tak samozrejme chcem ostať športu verný. Som spätý s rodinou, s tradíciami a spôsobom života mojich rodičov a starých rodičov. Rád chodím na ryby, nie v zmysle niečo veľké uloviť, ale skôr pobudnúť v prírode. Chodím na tie miesta, ktoré mi ukázal ešte môj starý otec. Máme krásne miesta aj na Dunaji – Žitný ostrov a všetky slepé ramená Dunaja – to sú miesta, kam rád chodievam. ■

Ďakujem za rozhovor.

Miloslav Mečič

(nar. 19. mája 1964, Bojnice)

Mečič je bývalý slovenský profesionálny tenista, olympijský víťaz zo Soulu 1988. Počas svojej kariéry vyhral aj 11 titulov na okruhu ATP. Jeho najvyššie umiestnenie v rebríčku bolo 4. miesto, ktoré dosiahol 22. februára 1988. Už niekoľko rokov pôsobí ako nehrajúci kapitán slovenského daviscupového mužstva, ktoré sa v roku 2005 prebojovalo až do finále.

TANEČNÝ AEROBIK POKRAČUJE!

Trénerka Katka Saňková (dolu vľavo) s rozťancovanými priaznivkýňami tanečného aerobiku

Foto: Ingrid Žalnevá

Tanečný aerobik – efektívna forma cvičenia si už v našom spolku našla svoje priaznivkyne! Každú stredu sa od 19. hodiny v našich klubových priestoroch ozýva rytmická hudba, ktorá doslova láka k pohybu. Cvičebné hodiny pod vedením Katky Saňkovej zahŕňajú prvky rôznych tanečných štýlov (jazz, latino-tance ako salsa, cha-cha, jive, mambo a merengue, ďalej hip-hop, country, brušný tanec), záver cvičenia tvoria národné tance, napr. írsky, slovenský, cigánsky, grécky a pod. Po nich nasleduje strečing.

Pre potenciálne záujemkyne o tento druh pohybu, ktorý pomáha vyformovať postavu, posilniť správne držanie tela a zábavnou formou spáliť nadbytočné kalórie, trénerka Katka odkazuje: „Samozrejme, veľmi ma teší, že sa nám aerobik pomaličky rozbehol, zišli sme sa veľmi príjemná partia dám rôznych vekových kategórií, a predsa si vieme výborne zacvičiť a na začiatku hodiny pokecať. Dievčatá s úsmevom na tvári po hodine vravia, že ich riadne ničím. Ale to je vlastne mojím zámerom – aby odchádzali z hodiny príjemne unavené, vytancované a spokojné, teda s pocitom, že urobili niečo pre svoj organizmus. Verím, že sa k nám čoskoro pridáte aj vy!“

Termíny tanečného aerobiku – každú stredu od 19.00 hod.

Permanenka na 10 vstupov: 50 EUR (platná do 28. 2. 2014) plus: členky RSKS alebo SOVA 2 vstupy voľné/nečlenky 1 vstup
 Jednorázový vstup: 5 EUR
 Odporúčame športovú obuv a pohodlné oblečenie.

ODIŠIEL NÁŠ KOREŠPONDENT EUGEN-GEJZA POGÁNY

Dlhoročný korešpondent Deutschen Presse-Agentur (dpa) a rakúskeho denníka PRESSE Eugen-Gejza Pogány zomrel vo Viedni ako 92-ročný. Narodil sa 27. marca 1922 v Bratislave. Po štúdiu jazykovedy a histórie sa venoval celý život žurnalistike. V roku 1947 bol zakladateľom rádia Rot-Weiß-Rot. V roku 1955 vybudoval pobočku dpa vo Viedni, ktorá sa zameriavala na spravodajstvo zo štátov východného bloku. Ako spravodajca vysielal politické, ekonomické, ale aj kultúrne a športové správy. V čase maďarského povstania v roku 1956, ktoré bolo brutálne potlačené tankami osloboditeľov sovietskej armády, ako posledný žurnalista zo západného bloku opustil Budapešť.

Mne ostane v pamäti ako veselý spoločník, ktorý pri našom poslednom rozhovore pre Pohľady 3/2004 prekypoval energiou, keď mi rozprával o svojom koníčku – žurnalistike. Všetko mal v živej pamäti. Osobnosti politického života v Rakúsku alebo po celom svete.

Odišiel od nás naozajstný Európan – ako sám povedal Homo Pannonicus, kozmopolita, potomok starej šľachty, plným menom Eugen-Gejza Pogány-Falkenhausen von Cseb und zu Enyere.

Vlado Mlynár

DOBRÁ SPRÁVA

Redakcia Pohľadov gratuluje pani Adriane Macháčovej, manželke veľvyslancu Slovenskej republiky v Rakúsku, k jej štvrtej knihe, ktorá vyšla v októbri t.r. Tento úspech nás teší aj preto, že to bol práve náš časopis, ktorý ako prvý uverejnil poviedky pani Macháčovej. Tak ako v predchádzajúcich knihách, aj v tej najnovšej autorka citlivo spracováva zaujímavú tému komplikovaných medziľudských vzťahov. V románe sa vyskytuje niekoľko žien – síce každá úplne iná, ale pritom predsa majú všetky niečo spoločné – osud si s nimi zahrá nevšednú hru. Jedna z hlavných postáv Eva sa ocitne vo Viedni, v knihe sa spolu s ňou poprechádzate známymi uličkami a objavíte krásy tohto mesta... Aj podľa toho vidno, že Viedeň pani Macháčovej prirástla k srdcu. Román Striptíz duší, ako aj ostatné knihy od tejto autorky si môžete požičať v kancelárii nášho spolku.

Foto: Archív Ikar

**mehr
WISSEN**
 ÜBER • KONSUMENTENSCHUTZ
 Aufsuchende Verbraucherbildung
 für MigrantInnen

POĎAKOVANIE

Ďakujeme Márii Jelínkovej a Rime Abdel-Ghani za zrealizovanie workshopu o ochrane spotrebiteľa v slovenskom jazyku dňa 10. októbra 2013 v priestoroch nášho spolku. Projekt „Viac vedomostí o ochrane spotrebiteľa“ je financovaný rakúskym Ministerstvom práce, sociálnych vecí a ochrany spotrebiteľa (BMSAK), jeho cieľom je rozšírenie informácií o právacích a možnostiach nás – spotrebiteľov, navyše v materinskom jazyku. Táto téma sa dotýka nás všetkých, či už v oblasti bývania, stravovania, cestovania, telefonovania alebo sporenia, preto sme ponuku na uskutočnenie workshopu naozaj uvítali. Počas večera sme získali veľa potrebných informácií a adres, kam sa môžeme s našimi prípadnými problémami obrátiť.

HRADY V RAKÚSKU A NA SLOVENSKU

v tvorbe Michala a Daniely Helienekovicov

Michal Helienek: Dürnstein (akvarel)

Ideš po prírode, očami opisuješ vlnovky kopcov, zelená sa mení do odtieňov modrej, obraz je harmonicky rovnomerný, zrazu zbadáš prerušenie kontúr, jav vytvorený človekom, ktorý dotvára siluetu vrchov. Je to hrad, zrasený s bralom, no neprehliadnuteľný a vyzývavý. Ľuďmi vytvorené obydlie často takmer splýva so skalami, ale čím si predsa len vyniká: zachytí oko a spúšťa fotoaparát. Predovšetkým pôsobí jeho príťažlivá sila, chuť dostať sa tam hore, dotknúť sa ho dlaňou, dýchať vzduch jeho histórie a povýšene hľadiť na roztratené údolie.

Úvod vám pripadá romantický? Prečo nie? Tento pocit zažívam v rôznych obmenách vždy, keď sa zahľadím na nejaký hrad uprostred lesov, na brale, ale aj nad mestom či osadou.

Hrady odjakživa upúťovali pozornosť ľudí – v stredoveku hlavne dobyvateľov, ktorí si na hrad robili nárok. Samozrejme, aj poddaného ľudu v okolitých osadách, veď od osudu hradu a jeho pána záviseli osudy prostých ľudí. Keď v 18. storočí väčšina hradných pánov opustila svoje skálne obydlia, aby si spríjemnili život v pohodlných zámkoch, a hrady začali chátrať, ruiny priťahovali záujem maliarov. Ako by mohli stvárniť romantickú krajinku bez hradu? Potom hrady, žiaľ, lákali najmä vykrádačov a hľadačov pokladov. Dnes priťahujú turistov: tie zachované skôr masy zvedavcov, ruiny zas jednotlivcov, ktorí si radi posedia v ich tieni.

Miesta s mimoriadnou polohou, s výhľadom na celé údolia i na ďalšie kopce a s výnimočnou atmosférou lákali už v dávnych dobách usadiť sa tu. Vznikli tak prvé obranné múry a veže. Stavby sa v priebehu ďalších storočí rozširovali a prispôbovali ich určeniu. Hrady sa stavali na strategicky dôležitých miestach, nielen aby mali prehľad o pohybe nepriateľov, ale aj aby kontrolovali významné obchodné cesty. Hlavným kritériom bola nedobytnosť, a nie pohodlie bývania.

Práve pre koncentrovanosť udalostí a osudov, ktoré sa na pomerne malom priestore odohrávali po stáročia, majú hrady v sebe niečo tajomné. Záznamy kronikárov ešte dokresľovali povesti – plné záhad a hrôzy.

Daniela Helienek: Čachtice (olej)

Mňa hrady lákajú, majú pre mňa viac významov.

Zhrniem:

- hrad je zaujímavý bod na zachytenie oka v prírode
- je to svedok historických udalostí
- cieľ vychádzky
- miesto, ktoré magneticky priťahuje
- bod, z ktorého je pekný výhľad
- priestor na zamyslenie nad minulosťou
- magické miesto... atď.

Je nemožné, aby ma takýto objekt nezaujal aj ako maliarku.

Tak ako každý motív, ktorý ma upúta, musím aj tento vnútorne spracovať, premlieť cez mlynček vlastných pocitov. Keď hrad skicujem na mieste, zaujíma ma jeho poloha, jeho atmosféra v ročnom období, za daného počasia. Ale okrem týchto základných predpokladov na mňa každý hrad zapôsobí ešte raz v momente, keď stojím pred plátnom. Raz ma upúta len jeho výzor, ako sa vyníma v prostredí, inokedy sa v podvedomí vynorí myšlienka na jeho históriu. Niekedy ale fantázia uletí a v kope kameňov vidím vlastné predstavy: Čachtický hrad sa premení na loď, brázdiaču vlny polí, duch zbojníckych majiteľov Aggsteinu zlovestne hľadí z výšky a naháňa strach, skalní obri Beckova trpia hrad na šiji...

Týmito neľahkými pochodmi prechádzal aj každý z obrazov do kalendára Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku na rok 2014. Ich tvorba zabrala manželovi Michalovi a mne mnohé krásne i strastiplné chvíle.

Kalendár sme prezentovali 26. novembra v priestoroch spolku, kde sme pripravili výstavu niektorých originálov z kalendára, ale najmä obrazov, ktoré sa do kalendára nedostali. Prezentáciu doplnilo hudobné vystúpenie našej dcéry Márie Helienek (mezzosoprán) a klaviristky Beaty Beck s piesňami rakúskych skladateľov.

Rok má len 12 mesiacov, hradov na Slovensku a v Rakúsku je mnoho, ideí v hlave ešte viac. Nie všetky myšlienky sa dostali na plátno, nie všetky obrazy sa dostali do kalendára. Dúfame, že tento výber poteší oko a možno dodá odvalu navštíviť ten či onen hrad. Krátke texty majú snahu priblížiť aspoň výťah z dejín a vyvolať chuť dozvedieť sa viac.

Prajem vám mesiac za mesiacom veľa radosti s kalendárom 2014.

Daniela Helienek

Embassy of the republic of Tunisia

Honorarkonsulat Slowakei
Burgenland

www.rozalka.sk

www.american-chance-casinos.com

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-SLOVENSKÉHO KULTÚRNEHO SPOLKU!

Ďakujeme za vašu priazeň a dovoľujeme si vám pripomenúť, že aj vďaka vašej podpore môže časopis vychádzať. Či už formou členského alebo dobrovoľného príspevku podporte naše aktivity, aby ste aj v budúcnosti našli časopis Pohľady vo svojej schránke.

ĎAKUJEME!

Riadny člen: 1 rok / € 23,-
2 roky / € 42,-
Študent: 1 rok / € 7,-
2 roky / € 12,-
Podporujúci člen: 1 rok / € 50,-

PSK 60000 Kontonummer 92040212

www.slovaci.at

Zmena programu vyhradená!
Programmänderungen vorbehalten!

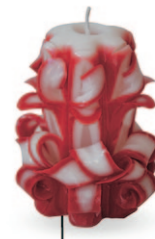
Hudobná skupina „ZITA BAND“ ponúka svoju hudobnú produkciu na vaše eventy, recepcie a oslavy.

Vo formácii jeden až piati hudobníci. Hudba na počúvanie i do tanca, oldies aj novinky.
e-mail: zita.bocincova@gmx.at
Tel.: +436646630200

Hľadáme obchodného partnera v Rakúsku na odbyť ručne rezaných sviečok.

Kontakt: Gabriela Varholíková
e-mail: gvarholikova@jotek.sk
t.č.+421 907 976 177
www.jotek.sk

IMPRESSUM

Pohľady, redakcia:
adresa, telefón a fax ako pri vydavateľovi.
Vydavateľ: Rakúsko-slovenský kultúrny spolok - Österreichisch-slowakischer Kulturverein
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,
Tel.: 00431/596 13 15, Fax: 00431/595 57 99
Šéfredaktorka: Ingrid Žalneva
Redakčná rada: Ingrid Konrad, Zuzana Lettner, Vlado Mlynár, Jozef Macura, Martina Víglašská
Jana Gregor-Rogler
Lektorka: Marta Bábiková
Grafická úprava: Gabriel Štrba
Články podpísané menom alebo skratkou autora nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
Redakcia si vyhradzuje právo príspevky krátiť a upravovať.
Tlač: Tlačiareň Dóša, s.r.o. Bratislava

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore Úradu rakúskeho spolkového kancelára.
Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird aus Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes der Österreichischen Republik gefördert.

**REDAKČNÁ UZÁVIERKA
ČÍSLA 1/2014 JE 15. FEBRUÁRA 2014**

Sekretariát RSKS

Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
Úradné hodiny: utorok: 09.00 – 10.30
štvrtok: 18.00 – 19.30
T 0043(0)1/596 13 15
F 0043(0)1/595 57 99
rsk@slovaci.at, sova@slovaci.at

**Rímskokatolícke bohoslužby
v slovenskom jazyku**

Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod.
Pfarre an der Muttergotteskirche,
Jacquingasse 53, 1030 Wien

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV,
A-1060 Wien, Otto Bauer Gasse 23/11.

**Österreichische Post AG,
Info. Mail Entgelt barbezahlt**

INZERCIA/ ANZEIGEN

pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise:
do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,-
do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,-
S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
• 1/8 A4 € 10,-
• 1/4 A4 strany € 15,-
• 1/2 A4 strany € 20,-
• A4 strana € 40,-